

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Teorie a praxe daňových úniků v oblasti přímých daní v ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Petra HAVLÍKOVÁ**

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana VRTALOVÁ**

Znojmo, 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Daňové úniky v oblasti přímých daní v ČR“ vypracovala samostatně na základě pokynů své vedoucí práce a že jsem uvedla všechny použité zdroje odborné literatury a dalších zdrojů.

Ve Znojmě 17.11.2014

.....

Petra Havlíková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat mé vedoucí bakalářské práce Ing. Janě Vrtalové za odborné vedení, pomoc a připomínky při zpracování práce. Dále bych chtěla poděkovat paní Yvoně Hlávkové za poskytnuté rady a informace.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Petra HAVLÍKOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Účetnictví a finanční řízení podniku
Název	Teorie a praxe daňových úniků v oblasti přímých daní v ČR
Název (v angličtině)	Theory and practice of tax evasion in the area of direct taxes in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Cílem bakalářské práce je na základě analýzy vypočtených modelových příkladů identifikovat nedostatky v daňových zákonech, které vedou ke vzniku daňových úniků a navrhnout možné způsoby odstranění odhalených nedostatků.

Postup práce:

1. Studentka provede klasifikaci jednotlivých druhů přímých daní a dále uvede v teoretické části příčiny vzniku daňových úniků vyplývající z nedostatků v daňových zákonech.
2. V praktické části se studentka zaměří na konkrétní využívání daňových úniků v praxi v oblasti přímých daní.
3. Studentka na základě analýzy vypočtených modelových příkladů identifikuje nedostatky v daňových zákonech, které jsou příčinou vzniku daňových úniků.
4. V závěrečné fázi navrhne způsoby odstranění odhalených nedostatků.

Metody: Metody analýzy, deskripce, syntézy, kvantifikace a komparace.

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. AMBROŽ, J. *Daňová přiznání a daňová optimalizace*. 2. vyd. Praha: Vladimír Vyskočil – KORŠACH, 2007. 219 s. ISBN 80-86296-148.
2. HNÁTEK, M.; ZÁMEK, D. *Daňové a nedaňové náklady 2012*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. 216 s. ISBN 978-80-260-0618-3.
3. KOHOUTKOVÁ, A.; KOBÍK, J. *Daňový řád s komentářem*. Olomouc: ANAG, 2011. 960 s. ISBN 978-80-7263-616-7.
4. LÁCHOVÁ, L.; VANČUROVÁ, A. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-874-8005-2.
5. ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: CH Beck, 2008. 301 s. ISBN 80-74000-052.
6. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2014

Petra HAVLÍKOVÁ
student

Ing. Jana VRTALOVÁ
vedoucí bakalářské práce

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ CSc.
garant studijního oboru

prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na daňové úniky v oblasti přímých daní. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy a analyzovány jednotlivé druhy daní. Dále je definován daňový únik a jeho druhy. V praktické části jsou propočítány jednotlivé příklady daňových optimalizací a srovnání daňových úniků s vysvětlením jejich právních dopadů.

The thesis is focused on tax evasion of direct taxes. In the theoretical part are explained the basic concepts and analyzed the various types of taxes. It is defined tax evasion and his types. In the practical part are calculated individual examples of tax optimization and tax evasion compared with an explanation of their legal implications.

KLÍČOVÁ SLOVA

daňový únik, daňová optimalizace

KEY WORDS

tax evasion, tax optimisation

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Cíl práce a metodika.....	10
3	Teoretická část	11
3.1	Definice daně.....	11
3.1.1	Shrnutí kapitoly.....	11
3.2	Daňová soustava vs. daňový systém	12
3.2.1	Shrnutí kapitoly.....	12
3.3	Funkce daně.....	13
3.4	Základ a sazba daně.....	14
3.4.1	Shrnutí kapitoly.....	15
3.5	Klasifikace daní	15
3.5.1	Daň z příjmů fyzických osob.....	16
3.5.2	Daň z příjmů právnických osob	18
3.5.3	Daň z nemovitých věcí.....	20
3.5.4	Daň z nabytí nemovitých věcí	23
3.5.5	Daň silniční.....	24
3.5.6	Shrnutí kapitoly.....	25
3.6	Daňový únik	25
3.6.1	Definice daňového úniku	25
3.6.2	Příčiny vzniku daňových úniků.....	26
3.6.3	Daňová kontrola.....	26
3.6.4	Shrnutí kapitoly.....	27
3.7	Druhy daňových úniků.....	27
3.7.1	Daňové úniky v oblasti přímých daní.....	27
3.7.2	Daňové úniky v oblasti nepřímých daní.....	28
3.7.3	Mezinárodní daňové úniky	28
3.7.4	Ostatní daňové platby	28
3.7.5	Shrnutí kapitoly.....	29
3.8	Daňové ráje.....	29
3.8.1	Shrnutí kapitoly.....	30
3.9	Daňové úniky a trestní zákon.....	30
3.9.1	Shrnutí kapitoly.....	31

4	Praktická část.....	32
4.1	Daň z příjmů fyzických osob	32
4.1.1	Daňová ztráta.....	32
4.1.2	Uplatňování slevy na poplatníka.....	33
4.1.3	Spolupracující osoby	36
4.1.4	Příjmy z nájmu	37
4.1.5	Znovuzavedení slevy na dani u starobních důchodců	39
4.2	Daň z příjmů právnických osob.....	41
4.2.1	Švarc systém	41
4.2.2	Odpisy hmotného majetku.....	44
4.2.3	Technické zhodnocení vs. oprava.....	45
4.2.4	Rezervy.....	46
4.2.5	Vykazování škody.....	47
4.2.6	Bezúplatné plnění	47
4.3	Daň z nemovitosti	48
4.3.1	Výpočet daně z nemovitosti.....	48
4.4	Daň z nabytí nemovitých věcí.....	50
4.5	Daň silniční.....	51
4.5.1	Výpočet daně silniční	51
4.5.2	Volba sazby daně.....	52
5	Závěr	54
6	Seznam použité literatury	56
7	Seznam příloh	59

1 Úvod

Daňové úniky jsou definovány jako minimalizování až anulování daně. Je jasné, že z pohledu daní, jsou neustále v opozici dva zájmy, zájem státu vybírat na daních co nejvíce a zájem poplatníka, platit co nejméně. Z toho vyplývá snaha poplatníků minimalizovat daňovou povinnost. Tato snaha se dá pojmout dvojí rovínou, daňovou optimalizací, jenž v rámci zákona propočítáním vymezení nejlepší způsob počínání a následného zdanění a druhou rovínou je daňový únik, což je prvek nelegální, který není v souladu se zákony státu, který správce daně odhalí a daň subjektu doměří nebo jej trestně stíhá.

Daňová soustava, sazby konkrétních daní a zákony jsou pro každou zemi rozdílné. Také záleží na psychologii člověka, jakým způsobem daňové mechanismy chápe. Zpravidla však platí, že čím vyspělejší země a propracovanější zákony, které jsou každoročně novelizovány, tím nižší počet daňových úniků. Správci daně se setkávají s mnoha případy daňových úniků, některé z nich jsou i medializované pro veřejnost, aby si uvědomila daňovou povinnost.

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala toto téma, protože mě tato problematika velice zajímá. Považuji za velice důležité mít nastudované zákony a vytvořit si tak v nich přehled. Díky nesrozumitelnosti zákonů se zvyšuje pravděpodobnost daňových chyb. Z nejednoznačného výkladu se dají vyvozovat různé závěry, které se dají použít pro daňovou optimalizaci, proto je toto téma i tvůrčí.

V teoretické části práce definuji, co je to daň, uvedu její konkrétní druhy, budu mnohdy citovat přímo ze zákona. Dále popíšu druhy daňových úniků a motivace k jejich uskutečňování. Zmíním daňové ráje a uvedu vyústění daňových podvodů v trestním zákoně.

V praktické části na konkrétních příkladech uvedu možnosti optimalizace a okomentuji ve srovnání s daňovými úniky nelegálními. Chtěla bych uvést příklady u všech druhů přímých daní, přičemž nejvíce budou rozpracovány příklady optimalizace daně z příjmů fyzických a právnických osob, které mohou být i shodné.

V závěru se pokusím všechny poznatky shrnout a navrhnout řešení, které eliminuje vznik daňových úniků.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy vypočtených modelových příkladů identifikovat nedostatky v daňových zákonech, které vedou ke vzniku daňových úniků a navrhnout možné způsoby odstranění odhalených nedostatků.

Nejdříve bude provedena klasifikace jednotlivých druhů přímých daní a dále uvedeny v teoretické části příčiny vzniku daňových úniků vyplývající z nedostatků v daňových zákonech. Praktická část bude zaměřena na konkrétní využívání daňových úniků v praxi v oblasti přímých daní.

Metodika bakalářské práce spočívá v analýze a rešerži odborné literatury, jak tištěných publikací, tak i internetových zdrojů. Celá práce se opírá především o daňové zákony, které jsou podrobně analyzovány. Metoda deskripce popisuje a utřizuje konkrétní odstavce v zákonech, ze kterých se později vychází při výpočtech daňových optimalizací.

Metoda syntézy je uplatněna v praktické části, kde spojuje teoretické informace čerpané z literatury a dostupných zdrojů o daních s konkrétními příklady v praxi. Následně jsou kvalifikovány možné daňové úniky vznikající z nedostatků v daňových zákonech a jejich následky ve smyslu trestního konání. Komparací jsou hodnoceny v závěru práce analyzované zákony s výsledky výpočtů a je zhodnocen celkový přínos práce.

3 Teoretická část

3.1 Definice daně

Daň je povinná, zákonem předepsaná, vynutitelná, nenávratná částka, kterou odvádí fyzická nebo právnická osoba do veřejného rozpočtu. Daňový subjekt je osoba odvádějící daň. Jedná se o poplatníky, jejichž příjmy a majetek jsou postoupeny daňové povinnosti a plátce daně, kteří odpovědně odvádí správci daně vybranou daň od poplatníků. (Široký, 2008, s. 9; Štohl, 2012, s. 8)

„Daň tak představuje transfer finančních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru.“ (Široký, 2008, s. 9)

Daň je jednoznačně vymezena v daňovém řádu č. 280/2009 Sb. v § 2 odst. 3, daní se rozumí:

- „a) peněžité plnění, které zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek
- b) peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle toho zákona,
- c) peněžité plnění v rámci dělené správy.

Pod pojem daň spadá také daňový odpočet, daňová ztráta a příslušenství daně, což jsou penále, úroky a pokuty.“ (Zákon č. 280/2009 Sb., § 2 odst. 3)

Daň je placena buď pravidelně, nebo jednorázově podmíněně určitou skutečností, přičemž si daňový subjekt sám vypočítá její výši prostřednictvím daňového přiznání. Povinnost odvádět daň je limitována stanoveným termínem, lišící se podle jednotlivých druhů. Časový interval, za který je daň vyměřena se označuje zdaňovací období. Základním je kalendářní rok, čili 12 měsíců, u spotřební daně potom měsíc. Splatnost daně je lhůta, do které má být platba daně uskutečněna a většinou se shoduje s lhůtou pro podání daňového přiznání. (Štohl, 2012, s. 10)

3.1.1 Shrnutí kapitoly

Definice daně se v různých odborných zdrojích liší, podstata je však zachována. Daní je povinné peněžité plnění ve prospěch státu, které není jasně účelově definované. Nejpřesněji je daň vymezena v zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů § 2 odst. 3 odkud je citována.

3.2 Daňová soustava vs. daňový systém

Daňová soustava je soubor všech daní, které jsou vybírány na území konkrétního státu, podle jehož uspořádání a zvyků je i upravena. Nekopíruje jeho územní členění, ale zachována tradice i ve způsobu výběru daní. Jedná se o základní složku státního rozpočtu, jejíž prostřednictvím je zajištěn dostatek peněžních prostředků pro stát. Daňová soustava je podrobně popsána v jednotlivých daňových zákonech. (Široký, 2008, s. 10)

Daňový systém je daňové soustavě nadřazeným pojmem, zahrnuje mimo jiné také instituce, které vyměřují, vybírají nebo vymáhají daně. Zahrnuje také postupy a správu s kontrolou. Jedná se o kombinaci všech daní, protože každá daň se chová odlišně, aby plnila jednotlivé funkce daně. (Sagit, 2004; Široký, 2008, s. 10)

Daňový mix je základní charakteristikou daňového systému. Ten je charakteristický pro konkrétní stát a určuje, kterému typu daní dává země přednost. V České republice, dle trendu ze západních zemí, převažuje nejvyšší podíl spotřební daně na úkor daně z příjmů. Důsledkem je například zvýšení snížené sazby daně během posledních let. (Vančurová, 2012, s. 47)

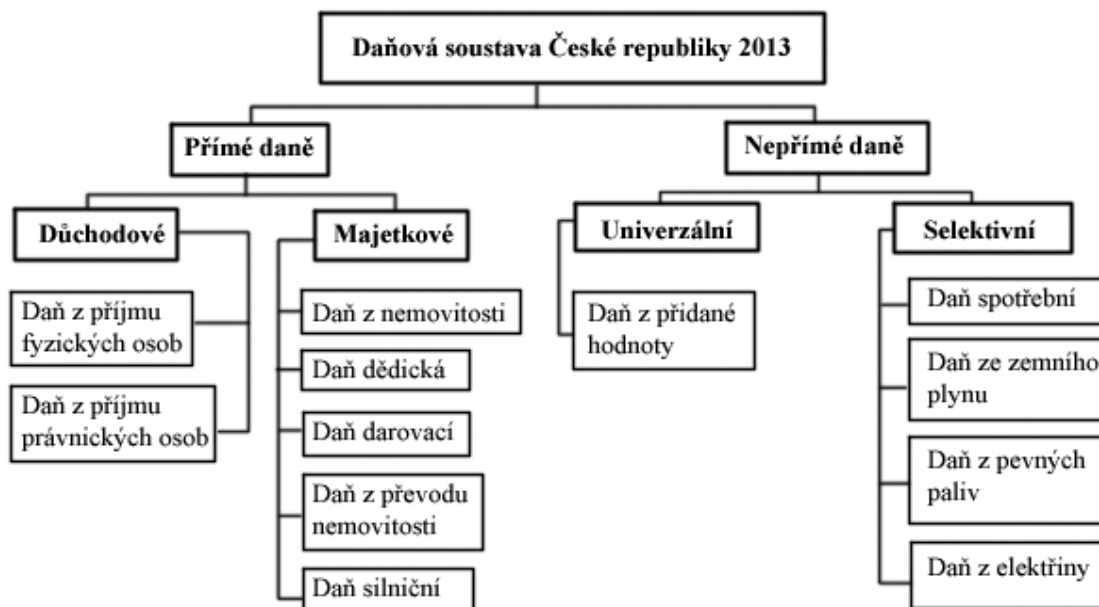
Daňový systém v České republice podporuje sociální zabezpečení cestou vysokých sociálních příspěvků. Struktura příjmů do státní pokladny je neobvyklá narozdíl od ostatních států OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Navzdory nízké výši daně z příjmů fyzických osob je celkové daňové zatížení práce v průměru OECD, spoléhá se totiž na poměrně vyšší přínosy do státní pokladny z daní z příjmů právnických osob. Příjem ze spotřebních daní má průměrně stejný vliv na celkové daňové příjmy jako v ostatních zemích OECD. Nejvíce se však vymyká v podílu příspěvků na sociální zabezpečení, na který jde největší procentuální část z celkově vybraných daní v rámci OECD. (OECD, 2010, s. 74-75)

3.2.1 Shrnutí kapitoly

V další kapitole je definována daňová soustava a daňový systém, v některých zdrojích se tyto dva pojmy ztotožňují, ale souhlasím s nadřazeností systému nad soustavou. Je zajímavé srovnání daňového systému ČR, kde je vynakládána velká část příjmů na sociální zabezpečení, s ostatními státy organizace pro hospodářskou

spolupráci a rozvoj. Členění daňové soustavy v roce 2013 je zobrazeno v následujícím obrázku. Klasifikace daní dle metodiky OECD je v příloze č.1.

Obrázek č. 1 Daňová soustava České republiky 2013

Zdroj: Daňová soustava ČR. *Homoeconomicus*. [online] Dostupné z: http://galerie.homoeconomicus.cz/Podnik/Obrázky/Dane_a_clo/Prime_dane/Danov_a_soustava_cr01.png

3.3 Funkce daně

Daň je nástrojem hospodářské politiky státu a musí plnit následující funkce:

- a) fiskální – jedná se o primární funkci a zásah do makroekonomiky státu, díky kterému se sytí veřejný rozpočet
- b) alokační – vládní výdaje se optimálně rozdělují mezi soukromý a veřejný sektor, Pokud tržní mechanismus selhává, je nutno zasáhnout daňovým zvýhodněním nebo státním výdajem k dosažení potřebných veřejných investic.
- c) redistribuční – umožňuje prostřednictvím daní a transferům stírat rozdíly mezi obyvatelstvem.
- d) stimulační – představuje např. podporu podnikatelských subjektů cestou daňových úspor a na druhé straně zvyšování daní u alkoholických a tabákových výrobků.

e) stabilizační – zmírňuje výkyvy ekonomických cyklů a udržuje stabilní tempo růstu produktu. (Šíroký, 2008, s. 12-13; Vančurová 2012, s. 11)

3.4 Základ a sazba daně

Aby mohla být vypočtena daňová povinnost, musí být stanovena částka, ze které se počítá, jedná se o základ daně. Je vyjádřen v měrných jednotkách a ošetřen v zákoně. Veličina, kterou se základ daně zabývá, se označuje předmět daně, který obvykle vymezuje zákon jemu určený, např. zákon č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů atd. (Štohl, 2012, s. 9; Vančurová, 2012, s. 15-21)

Nejstarším předmětem zdanění je osoba, jedná se tedy o tzv. daň z hlavy, která se již nepoužívá. Častějším předmětem zdanění je majetek, u movitých věcí je zpravidla ohodnocen v peněžních jednotkách, u nemovitostí je stanoven základ daně v naturálních jednotkách, tedy plochou v m². (Štohl, 2012, s. 9; Vančurová, 2012, s. 15-21)

Předmětem daně je také spotřeba výrobků, zboží nebo služeb. Je vybírána prostřednictvím plátce. Mezi spotřebu patří i např. poměrně nová ekologická daň. Dalším předmětem daně je důchod prostřednictvím srážení daně z příjmů jak osob právnických tak fyzických. (Štohl, 2012, s. 9; Vančurová, 2012, s. 15-21)

Společný základ daně je definován pro skupinu více osob, jedním typem je rodinné zdanění, který zohledňuje nezletilé děti. U právnických osob se pak používá termín konsolidovaný základ daně. (Štohl, 2012, s. 9; Vančurová, 2012, s. 15-21)

„Sazba daně je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu (sníženého o odpočty) stanoví základní částka daně.“ Podle předmětu zdanění nebo druhu poplatníka se rozlišuje sazba jednotná a diferencovaná na základní a sníženou sazbu daně. (Vančurová, 2012, s. 21)

Podle typu základu daně se definuje:

- a) sazba pevná – je stanovena v peněžní jednotce vztažená na jednotku základu daně, např. u pozemků Kč/m².
- b) sazba relativní – je vyjádřena v procentech u základu daně vyjádřeného v Kč, např. u DPH 21 % nebo snížená sazba 15 % z hodnoty výrobku, zboží nebo služby. (Štohl, 2008, s. 9-10)

Dělení podle druhu předmětu daně nebo poplatníka:

- a) sazba jednotná – je stanovena pro všechny poplatníky stejně. Je stanovena u daně majetkové a nyní i daně z příjmů fyzických osob a ekologické daně.
- b) sazba diferencovaná – se kvalitativně liší. Typickým příkladem je daň z přidané hodnoty, kde základní má sazbu 21 % a snížená 15 % platná pro potraviny, knihy a léky. Také podle daňového subjektu, kde jsou jinak ošetřeny příjmy právnických osob a některé fondy. (Vančurová, 2012, s. 22)

3.4.1 Shrnutí kapitoly

Základem daně je předmět daně vyjádřený v měrných jednotkách. Od základu daně se odvíjí sazba daně, která je potom definována v jednolitvých zákonech příslušícím druhům daní definovaných v další podkapitole.

3.5 Klasifikace daní

Základním členěním daní je na přímé a nepřímé.

a) přímé daně – jsou poplatníkovi vyměřeny přímo z jeho důchodu, jedná se o daně z příjmů právnických nebo fyzických osob. Dále jsou regulovány na podstatě majetkového vlastnictví, odvádí se tedy daň z nemovitosti, daň silniční v návaznosti na vlastnictví motorového vozidla. Patřily jsem i daně převodové, tedy daň z převodu nemovitostí, daň dědická a darovací, které však byly k 1. 1. 2014 zrušeny. Přímé daně respektují majetkové jmění osoby, která daň odvádí.

b) nepřímé daně – jsou vybírány prostřednictvím zakoupeného zboží nebo služeb a neadresují přímo na konkrétního poplatníka a jeho majetek, protože jsou vyměřeny ve stanovené výši pro všechny. Zahrnuje se sem DPH = daň z přidané hodnoty, spotřební daň na vybrané druhy zboží, např. tabákové výrobky, alkohol. Nově jsou zde zařazeny i daně energetické neboli ekologické, tj. daň z pevných paliv, ze zemního plynu, elektřiny. (Široký, 2008, s. 49)

3.5.1 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů je daň osobní důchodová, podléhají jí veškeré příjmy fyzických osob a je tvořena souborem pěti dílčích daní. Tato daň zohledňuje sociální postavení a přerozděluje důchod mezi bohatší a chudší. K tomuto účelu se uplatňují nejrůznější slevy na dani, daňové úlevy a další. (Vančurová, 2012, s. 137)

„Zdaňovacím obdobím u daně z příjmů fyzických osob je vždy kalendářní rok“ (Vančurová, 2012, s. 137)

Poplatníkem daně je člověk, který má trvalé bydliště na území České republiky, nebo se na tomto území dlouhodobě zdržuje a mají zde daňovou povinnost na základě jejich příjmů na území ČR i zahraničí. Poplatníci studující nebo léčení se na území ČR mají také daňovou povinnost, pokud čerpají ze zdrojů příjmů na tomto území. Dále jsou poplatníky i osoby pobývající na území státu déle než 183 dní v příslušném roce. (Zákon č. 586/1992 Sb. § 3)

„Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou

- a) příjmy ze závislé činnosti
- b) příjmy ze samostatné činnosti
- c) příjmy z kapitálového majetku
- d) příjmy z nájmu
- e) ostatní příjmy

Příjmem se pak rozumí i nepeněžní příjem, např. pohledávky a závazky, nebo dosažený směnou. (Zákon č. 586/1992 Sb. § 3)

Nepatří sem úvěry a půjčky a stipendia, příjmy z podnikání nebo příjmy z prodeje nemovitostí, pokud splňují časový interval mezi nabytím a prodejem majetku. Dále sem patří dary nesouvisející se závislou činností nebo dědictví. Nezdánitelná část základu daně a odčitatelné položky snižují celkový základ daně. Po těchto daňových úlevách se aplikuje sazba daně ve výši 15 %. (Široký, 2008, s. 148; Štohl, 2012, s. 13, 16)

Osvobozen je příjem z prodeje nemovitosti bytu či rodinného domu, pokud v něm fyzická osoba bydlela nejméně 2 roky bezprostředně před prodejem nebo byl tutéž dobu již vyřazen z obchodního majetku. Limit pěti let je potom obdobně stanoven u objektů nebytových prostor. (Štohl, 2012, s. 19-21)

Prodej movitých věcí je osvobozen od daně, pokud nejsou zařazeny do obchodního majetku a u motorových vozidel musí být splněn limit jednoho roku mezi

nákupem a prodejem. Dále jsou osvobozeny přijaté náhrady škody od pojišťoven, dotace od státu, soutěže a nemocenské a sociální dávky. (Štohl, 2012, s. 19-21)

„Základem daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud dále u jednotlivých příjmů není stanoveno jinak.“ (Zákon č. 586/1992 Sb., § 5)

Základ daně nemůže být menší než základ daně z příjmů ze závislé činnosti. (Vančurová, 2012, s. 143)

Daňová ztráta vzniká, pokud výdaje přesahují příjmy. Daňovou ztrátu lze rozložit do pěti dalších zdaňovacích období, které následují po jejím vzniku., přičemž nejvýhodnější je ji uplatnit v období nejvyššího prokázaného základu daně. Ztrátu lze vykazovat pouze z příjmů ze závislé činnosti, ze samostatné výdělečné činnosti a z nájmu. Příjmy z kapitálového majetku a ostatní příjmy nelze vykazovat ztrátově. (Štohl, 2012, s. 25)

Základem pro výpočet daně z příjmů fyzických osob je součet hrubé mzdy a pojistného, které platí podnik za zaměstnance, což je celkem 1,34 násobek hrubé mzdy. A připočítávají se i výhody např. služebního vozu, kdy se k hrubé mzdě připočítá 1 % z pořizovací ceny vozu. Pokud podepíše zaměstnanec prohlášení k dani, záloha na daň se vypočítá jako 15 % ze základu pro výpočet mzdy. Dále se odčítají sleva na poplatníka a na děti, studium, na manžela/ku popř. invalidita. (Štohl, 2012, s. 29)

„Příjmy ze závislé činnosti jsou

a) plnění v podobě

1. příjmu ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce,

2. funkčního požitku,

b) příjmy za práci

1. člena družstva,

2. společníka společnosti s ručením omezeným,

3. komandisty komanditní společnosti,

c) odměny

1. člena orgánu právnické osoby,

2. orgánu právnické osoby,

likvidátora“ (Zákon č. 586/1992 Sb., § 6)

Příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti zahrnují zemědělskou výrobu, lesní a vodní hospodářství, živnosti nebo jiné podle podnikání dle zvláštních předpisů (např. auditori, advokáti, lékaři atd.) a podíly společníků veřejné obchodní společnosti. Tyto příjmy jde ponížít o výdaje na dosažení a udržení ve skutečné výši nebo procentním paušálem z příjmu. (Štohl, 2012, s. 33)

Příjmy z kapitálového majetku jsou podíly na zisku z majetkového podílu na akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným nebo komanditní společnosti, podíly na zisku z členství v družstvu a dále úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů, příjmy z vyrovnání společníkovi. (Zákon č. 586/1992 Sb., § 8)

Příjmy z kapitálového majetku se zdaňují sazbou 15 % a patří sem úroky z vkladů do bank a poskytnutých půjček a úvěrů. Příjmy z pronájmu nesmí být spojené s podnikatelskou činností a zdaňují se pouze u jednoho z manželů. (Štohl, 2012, s. 40-41)

Příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů a příjmy z nájmu movitých věcí, mimo příležitostného nájmu. Přitom ze společného jmění manželů se zdaňují jen u jednoho z nich. Pokud poplatník neuplatní výdaje na dosažení a udržení příjmů, může uplatnit příjmy z nájmu nejvýše však jejich 30 % až do částky 600 000 Kč. (Zákon č. 586/1992 Sb., § 9)

Ostatní příjmy se definují také jako příležitostné příjmy z konkrétních činností, věcí nebo zemědělské výroby. (Štohl, 2012, s. 40-41)

3.5.2 Daň z příjmů právnických osob

„Poplatníky daně z příjmů právnických osob jsou

- a) právnická osoba,
- b) organizační složka státu,
- c) podílový fond podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy,
- d) podfond akciové společnosti s proměnným základním kapitálem podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy,
- e) fond penzijní společnosti, kterým se pro účely tohoto zákona rozumí fond obhospodařovaný penzijní společností podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření,
- f) svěřenecký fond podle občanského zákoníku,

g) jednotka, která je podle právního řádu státu, podle kterého je založena nebo zřízena, poplatníkem.

Poplatníci jsou daňovými rezidenti České republiky, nebo daňovými nerezidenti.“ (Zákon č. 586/1992 Sb. § 17)

Zdaňovacím obdobím je kalendářní nebo hospodářský rok, vždy se jedná o 12 po sobě jdoucích kalendářních dní. Předmětem jsou veškeré výnosy z činnosti plynoucí z podnikatelské činnosti nebo příjmy, jak peněžní tak nepeněžní, z různých sdružení, příspěvkových organizací, obcí, prospěšných společností atd. (Štohl, 2012, s. 64-65, Vančurová, 2012, s. 85)

Poplatníci se dělí na rezidenty a nonrezidenty. Rezidenti jsou povinni odvádět daň, pokud žijí na území státu a mají příjmy z ČR i ze zahraničí. Nerezident žije na území jiného státu, ale zdaňuje příjmy, které získal ze zdrojů na území ČR. Osvobozené od příjmů jsou např. podíly ze zisku a dividend z části společnosti, která je rezidentem jiné země. Dále jsou osvobozeny zájmová sdružení právnických osob, spolky, odborové organizace nebo politické strany. (Stejskal, 2008, s. 90, Štohl, 2012, s. 64-65, Vančurová, 2012, s. 85)

Za základ daně se považuje výsledek hospodaření upravený příjmy vyňaté z předmětu daně, osvobození a nezahrnované příjmy, dále rezervy a opravné položky. (Vančurová, 2012, s. 86)

Hospodářský výsledek je rozdíl výnosů a nákladů, které se nazývají připočitatelné položky zvyšující základ daně. Odčitatelné položky, které snižují základ daně, jsou nezaúčtované položky a výnosy, které nejsou zahrnovány do základu daně, např. zdaněné jinou sazbou, osvobozené nebo zdaňovány až po zaplacení. (Štohl, 2012, s. 66)

Daňovými náklady nejsou výdaje na reprezentaci, ostatní sociální náklady a dary. Neuznávají se ani pokuty a penále, opravné položky nebo rezervy, které nejsou součástí zákona o rezervách. Zákonná rezerva musí být tvořena nejméně dva roky jdoucí po sobě, pokud je zdaňovacím obdobím rok, přičemž se plánovaný rok oprav nezapočítává. Nejčastěji se jedná o rezervy na opravu majetku s odpisováním pět let. Navíc i manka a škody jsou uznatelnými položkami do výše náhrady, potvrzené od policie nebo způsobené živelnou katastrofou jsou však do celé výše. (Štohl, 2012, s. 68, Vančurová, 2012, s. 88)

Stravování zaměstnanců je také daňově uznatelným výdajem, pouze však do 55 % hodnoty stravy, pak už záleží na zaměstnavateli, jestli proplatí celé stravné nebo

jen část. Stravování může být uskutečňováno ve vlastním zařízení, kde i provoz je daňově uznatelným nákladem. Dalším daňově uznatelným benefitem pro zaměstnance je další vzdělávání, rekvalifikace, pokud věcně souvisí s pracovním zařazením. Dále sem patří příspěvek na dopravu do zaměstnání, penzijní připojištění, životní pojištění nebo přechodné ubytování. (Štohl, 2012, s. 73-75)

3.5.3 Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí je chápána jako daň z pozemků a budov. Základem daně u pozemků je výměra násobena cenou půdy, u staveb výměra zastavěné plochy, sazba daně závisí na využití. Navíc se zde počítá také s koeficientem, který je adekvátní lokalizaci nemovitosti. Zdaňovacím obdobím je zpravidla jeden rok. (Marková, 2013, s. 96-97; Stejskal, 2008, s. 90-91)

Předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území České republiky vedené v katastru nemovitostí. Druhem pozemku může být zemědělská půda – orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, sady nebo trvalé travní porosty. Nezemědělská půda zahrnuje lesní pozemky a vodní plochy v soukromém vlastnictví, zastavěná plocha a nádvoří a ostatní plochy. (Vančurová, 2012, s. 314)

A naopak předmětem daně z pozemků nejsou pozemky zastavěné stavbami, lesní pozemky a vodní plochy státní, a pozemky určené na obranu státu. Poplatníkem je vlastník pozemku, organizační složka státu nebo organizace. Může jím být i právnická osoba s právem užívání nebo nájemce pozemku. (Zákon č. 338/1992 Sb. § 2)

Osvobozené od daně jsou pozemky, které vlastní stát, obec nebo jej užívají diplomaté. Dále pozemky funkčně spojené se stavbou církevní, školní institucí, chráněnou oblastí, veřejné parky, pozemky pro veřejnou dopravu a ve vlastnictví veřejných výzkumných zařízení atd. (Zákon č. 338/1992 Sb. § 4)

„Sazba daně činí u pozemků

- a) orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů 0,75 %
- b) trvalých travních porostů, hospodářských lesů a rybníků s intenzivním a průmyslovým chovem ryb 0,25 %

(2) Sazba daně u ostatních pozemků činí za každý 1 m² u

- a) zpevněných ploch pozemků, užívaných k podnikatelské činnosti nebo v souvislosti s ní sloužících pro:

1. zemědělskou prvovýrobu, lesní a vodní hospodářství 1,00 Kč,

2. průmysl, stavebnictví, dopravu, energetiku, ostatní zemědělskou výrobu a ostatní podnikatelskou činnost 5,00 Kč,

- b) stavebních pozemků 2,00 Kč,
- c) ostatních ploch 0,20 Kč,
- d) zastavěných ploch a nádvoří 0,20 Kč.

Základní sazba daně podle odstavce se násobí koeficientem

- a) 1,0 v obcích do 1 000 obyvatel
 - 1,4 v obcích nad 1 000 obyvatel do 6 000 obyvatel
 - 1,6 v obcích nad 6 000 obyvatel do 10 000 obyvatel
 - 2,0 v obcích nad 10 000 obyvatel do 25 000 obyvatel
 - 2,5 v obcích nad 25 000 obyvatel do 50 000 obyvatel
 - 3,5 v obcích nad 50 000 obyvatel, ve statutárních městech a ve Františkových Lázních, Luhačovicích, Mariánských Lázních a Poděbradech
 - 4,5 v Praze;

pro přiřazení koeficientu k jednotlivým obcím je rozhodný počet obyvatel obce podle posledního sčítání lidu;

- b) pro jednotlivé části obce může obec obecně závaznou vyhláškou koeficient, který je pro ni stanoven v ustanovení písmene a), zvýšit o jednu kategorii nebo snížit o jednu až tři kategorie podle členění koeficientů v ustanovení písmene a); koeficient 4,5 lze zvýšit na koeficient 5,0.“ (Zákon č. 338/1992 Sb. § 6)

Daň ze staveb má předmět všechny stavby na území ČR po kolaudaci nebo s oznámením o užívání, ale i stavby nevyžadující tyto náležitosti. Předmětem jsou byty a nebytové prostory, plus společné prostory náležející k bytovým i nebytovým jednotkám. Poplatníkem jsou vlastníci staveb, bytů nebo nebytových prostor. Nebo jím může být organizační složka, právnická osoba.

Osvobozeny jsou stavby vlastněné státem, obcí nebo diplomaty a obdobně jako u daně z pozemku. Za zmínku stojí osvobození kulturních památek po rekonstrukci po dobu osmi let začínající následujícím rokem po kolaudaci.

Základem daně je výměra půdorysu, čili zastavěné plochy, pokud není svislá konstrukce, počítá se průmět obvodu stavby, který se dotýká povrchu přilehlého pozemku. Byt a nebytové prostory se počítají výměrou podlahy v m², přičemž u nebytových se vynásobí koeficientem 1,2. (Zákon č. 338/1992 Sb., § 5)

„Základní sazba daně činí

- a) u obytných domů 2 Kč za 1 m² zastavěné plochy; u ostatních staveb tvořících příslušenství k obytným domům z výměry přesahující 16 m² zastavěné plochy 1 Kč za 1 m² zastavěné plochy,
- b) u staveb pro individuální rekreaci a rodinných domů využívaných pro rodinnou rekreaci 6 Kč za 1 m² zastavěné plochy a u staveb, které plní doplňkovou funkci k těmto stavbám, s výjimkou garáží, 2 Kč za 1 m² zastavěné plochy,
- c) u garáží vystavěných odděleně od obytných domů a u samostatných nebytových prostorů užívaných, jako garáže 8 Kč za 1 m² zastavěné plochy nebo upravené podlahové plochy,
- d) u staveb užívaných pro podnikatelskou činnost a u samostatných nebytových prostorů užívaných, pro podnikatelskou činnost,
 - 1. sloužících pro zemědělskou prvovýrobu, pro lesní a vodní hospodářství 2 Kč za 1 m² zastavěné plochy nebo upravené podlahové plochy,
 - 2. sloužících pro průmysl, stavebnictví, dopravu, energetiku a ostatní zemědělskou výrobu 10 Kč za 1 m² zastavěné plochy nebo upravené podlahové plochy,
 - 3. sloužících pro ostatní podnikatelskou činnost 10 Kč za 1 m² zastavěné plochy nebo upravené podlahové plochy,
- e) u ostatních staveb 6 Kč za 1 m² zastavěné plochy,
- f) u bytů a u ostatních samostatných nebytových prostorů 2 Kč za 1 m² upravené podlahové plochy.

Základní sazby daně za 1 m² zastavěné plochy stavby se zvyšují o 0,75 Kč za každé další nadzemní podlaží, jestliže zastavěná plocha nadzemního podlaží přesahuje dvě třetiny zastavěné plochy. U staveb pro podnikatelskou činnost se základní sazba daně za 1 m² zastavěné plochy zjištěné podle odstavce 1 zvyšuje o 0,75 Kč za každé další nadzemní podlaží. Za první nadzemní podlaží se považuje každé konstrukční podlaží, které má úroveň podlahy nebo i její části do 0,80 m pod nejnižším bodem přilehlého terénu, není-li v projektové dokumentaci stanoveno jinak. Všechna podlaží umístěná nad tímto podlažím včetně účelově určeného podkroví se považují za další nadzemní podlaží.“ (Zákon č. 338/1992 Sb. § 11)

Základní sazba daně se násobí koeficientem přiřazeným k jednotlivým obcím podle počtu obyvatel z posledního sčítání lidu stejně jako u daně z pozemků. (Zákon č. 338/1992 Sb. § 11)

3.5.4 Daň z nabytí nemovitých věcí

Tato daň byla zavedena z důvodu zrušení daně dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí. Bezúplatné převody majetku, jsou od 1. 1. 2014 součástí daně z příjmů. Převody vlastnických práv k nemovité věci za úplatu jsou předmětem daně z nabytí nemovitých věcí. Jedná se o pozemky, stavby, jednotky nebo částí inženýrské sítě, dále právem stavby nebo spoluvlastnictví. (Zákon č. 340/2013 Sb. § 2)

Poplatníkem je převodce vlastnického práva, pokud se ve smlouvě nedohodli s nabyvatelem jinak. Kvůli zásadě superficies solo cedit se za nabytí vlastnického práva považuje také stavba, která je součástí pozemku, ale dříve byla samostatnou nemovitou věcí, součástí práva stavby nebo neoprávněně zřízena na tomto pozemku. (Zákon č. 340/2013 Sb. § 1)

„Za nabytí vlastnického práva k nemovité věci se pro účely daně z nabytí nemovitých věcí považuje také

- a) vyčlenění nebo nabytí nemovité věci do svěřeneckého fondu a
- b) nabytí stavby, která se stane součástí pozemku a která byla
 1. samostatnou nemovitou věcí
 2. součástí práva stavby nebo
 3. neoprávněně zřízena na tomto pozemku.“ (Zákon č. 340/2013 Sb. § 3)

Osvobozeno od daně z nabytí nemovitých věcí je první úplatné nabytí pozemku nebo práva stavby, na němž je nová stavba rodinného domu nebo pokud se jedná o družstevní byt. Základem daně z nabytí nemovitých věcí je nabývací hodnota snížená o uznatelný výdaj. Sjednaná cena, srovnávací daňová hodnota, zjištěná hodnota nebo zvláštní cena jsou nabývací hodnotou. (Zákon č. 340/2013 Sb. § 6, § 10)

Nabytí nemovitých věcí je charakterizováno sazbou daně 4% a daň je součinem sazby a základu daně zaokrouhleného na celé stovky. Daňové přiznání, ve kterém si poplatník sám vyčíslí zálohu a údaje k směrné ceně se podává nejpozději do konce třetího měsíce po vložení do katastru nemovitostí. (Portál Pohoda 2014)

3.5.5 Daň silniční

Silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla jsou předmětem daně silniční. Musejí být registrovaná a provozovaná v ČR a používána k podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti. Nákladní automobily určené k přepravě s nejvyšší povolenou hmotností nad 3,5 tuny musejí být také registrované v ČR, aby byly předmětem daně. Nezdaňují se lesnické a zemědělské traktory a jejich přípojná vozidla ani vozidla se zvláštní registrační značkou. (Stejskal, 2008, s. 91, Zákon č. 16/1993 Sb. § 2)

Osvobozena od daně jsou vozidla s menším počet kol, než jsou čtyři, diplomatická vozidla a linková osobní přeprava. Dále vojenská, policejní, záchranné a uklízeční vozidla atd. (Stejskal, 2008, s. 91, Zákon č. 16/1993 Sb. § 3)

Poplatníkem je fyzická nebo právnická osoba, jenž je provozovatelem a je uvedena v technickém průkazu od vozidla a zaměstnavatel, pokud vyplácí cestovní náhrady. Základem daně je u osobních automobilů objem motoru v cm^3 , u nákladních potom největší povolená hmotnost vozidla v tunách i s počtem náprav. (Stejskal, 2008, s. 91, Zákon č. 16/1993 Sb. § 5)

Roční sazba daně ze základu daně činí při zdvihovém objemu motoru

do 800 cm^3		1 200 Kč
nad 800 cm^3	do 1250 cm^3	1 800 Kč
nad 1250 cm^3	do 1500 cm^3	2 400 Kč
nad 1500 cm^3	do 2000 cm^3	3 000 Kč
nad 2000 cm^3	do 3000 cm^3	3 600 Kč
nad 3000 cm^3		4 200 Kč

Dále se liší podle různého počtu náprav a celkové hmotnosti do mnoha platebních kategorií. (Zákon č. 16/1993 Sb.)

3.5.6 Shrnutí kapitoly

V předchozích odstavcích jsou podrobněji rozebrány přímé daně, mezi které patří daň z příjmů fyzických a právnických osob, daň z nemovitosti a majetkové daně. Jsou definovány společně se základem daně a sazbou daně pro jednotlivé typy. V následující tabulce je uvedeno srovnání příjmů v mld. Kč do státního rozpočtu z jednotlivých přímých daní. V roce 2013 ještě k daním majetkovým patřila daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí. První dvě se staly součástí daně z příjmů a vznikla nově daň z nabytí nemovitých věcí.

3.6 Daňový únik

3.6.1 Definice daňového úniku

Daňový únik je definován jako minimalizace až anulace daňové povinnosti. Daňový únik je nelegální akt, který je veden proti daňovým zákonům, ale jedná se také i o snížení daňového zatížení všemi možnými legálními úkony. Nelegální je zkrácení daně nebo neplacení daně vůbec, za které může být osoba postížena ve smyslu zákona. Míra postihu závisí na rozsahu podvodu, daňového úniku, a jeho odhalení. Většinou se vyměřuje penále nebo pokuta finančnímu úřadu, kontrolnímu orgánu. Při větším rozsahu a prokázání úmyslu je to považováno za trestní čin, který je soudně řešen. (Sagit, 2004; Široký, 2008, s. 241)

Legální aktivity zahrnují minimalizaci odvedené daně, tzv. efektivní daňovou optimalizaci. Označuje se tak přesun ze státu s vyšší sazbou do státu s nižší nebo nulovou sazbou. Využívá se tak všech dostupných způsobů, které jsou adekvátní se zákonem. Legálním nástrojem jsou mezery v daňových zákonech, uplatňování daňových úlev, slev na dani a výjimek. Zdanění se dá volbou optimalizovat, např. odpisy majetku, společné zdanění manželů, podpora vědeckých výzkumů, přitom byly zahrnuty v zákoně, aby zvýhodňovaly určitou skupinu. Všechny tyto aktivity, pokud jsou pravdivé, nejsou definovány jako daňový únik. Důležitá je však míra v posuzování kontrolních orgánů. (Široký, 2008, s. 241; Dvořáková, 2001, s. 191)

Proti daňovým únikům stát bojuje novelami zákonů, v mezinárodních smlouvách o zamezení dvojího zdanění je možnost překlasifikace a dodanění rozdílů vznikající

z jiných než obvyklých cen u podniků v rámci smluvních států. „Mezinárodní dvojí zdanění vzniká z možnosti každého státu zdaňovat všechny příjmy ze svého území a zároveň zdaňovat všechny příjmy svých rezidentů.“ (Dvořáková, 2001, s. 191, 193)

3.6.2 Příčiny vzniku daňových úniků

Ekonomika vyspělých států vybírá na poplatnících stále vyšší daně, proto poplatníci směřují k co nejefektivnější optimalizaci. Míra zdanění udává míru tendence k daňovým únikům. Existuje ekonomická hranice zdanění, jež konstatuje možnosti daného státu, kam až se daňové zatížení může vyšplhat. Je to ovlivněno úrovní ekonomiky, vyspělostí státu, strategií a mírou nezaměstnanosti. Naproti tomu hranice psychologická souvisí s individuálním vnímáním každého jedince na daňové zatížení. Pokud je překročena tato hranice, vrhá se na nejrůznější způsoby, jak snížit odvody. Je to také dáno tzv. daňovou mentalitou národa. Jelikož se daňový základ stanovuje prostřednictvím přiznání, poplatník může řadu skutečností zatajovat. Existuje totiž reálná šance nepostižení kontrolním orgánem v množství daňových přiznání. Každý totiž realizuje část své produktivity pro stát, a stojí před volbou přiznání nebo riskovat daňový únik. (Martinez, s. 1995; Široký, 2008, s. 240, 243)

3.6.3 Daňová kontrola

Daňová kontrola je upravena Daňovým řádem (zákon č. 280/2009 Sb. ustanovení § 85 až § 89). Správce daně provádí daňovou kontrolu, což je úkon, který zkoumá správnost daňové povinnosti a její správné vyměření. Stanoví se místo kontroly a její subjekty nebo osoby oprávněné jednat za daňový subjekt. Sepíše se protokol, ve kterém je stanoveno o jakou daň a období je předmětem jednání. (Kobík, 2002, s. 34-35)

Daňový subjekt má právo na předložení služebního průkazu pracovníkem správce daně, být přítomen kontroly, předkládat důkazní prostředky, podávat námitky a otázky a nahlížet do převzatých dokladů. (Kobík, 2002, s. 36-37)

Doručení je podmínkou, aby rozhodnutí správce daně nabylo právních účinků. Doklad o doručení je správně vyplněná doručenka. Po doručení se dokazuje existence skutečností právní fikce, vyvracející věrohodnost, průkaznost a správnost, úplnost, pro

uplatnění zákonných sankcí. Státní úředník potom vyzve daňový subjekt k prokazování a nápravě. (Kobík, 2002, s. 42,53)

Daňový subjekt se potom může odvolat a nechat přezkoumat dané skutečnosti. V rozhodnutí jsou uvedeny vady a způsob jejich odstranění. (Kobík, 2002, s. 59-60)

3.6.4 Shrnutí kapitoly

Daňové úniky se dělí na legální a nelegální, které se mohou jinak nazývat daňové podvody. Pomocí těchto nástrojů se snižuje příjem do státního rozpočtu, což je pro ekonomiku nežádoucí. Legálním způsobem je adekvátní daňová optimalizace a využití mezery v zákoně. V rozporu se zákonem a trestně postižitelný je potom nelegální daňový podvod. Příčina vzniku je při stále vzrůstajících sazbách daní více než jasná. Na veškeré dění pak dohlíží daňová kontrola prostřednictvím správce daně, který prověřuje okolnosti pro správné stanovení daňové povinnosti.

3.7 Druhy daňových úniků

3.7.1 Daňové úniky v oblasti přímých daní

Jedná se o krácení příjmů a výnosů, kdy dochází k zatajování některých tržeb. Např. při pašování zboží, kopírování značek, zboží atd. Neeviduje se adekvátně podnikání nebo zaměstnávání. Vše nesouhlasí se skutečností. Zvyšují se naopak výdaje a náklady, především ty daňově uznatelné. Nesprávně se evidují časově rozlišené náklady, nebo se chybně stanovují odpisy dlouhodobého majetku. (Široký, 2008, s. 250)

Uplatňování daňových výhod a osvobození od daně je interpretováno špatně. Odčitatelné položky jsou nadhodnoceny, stejně jako položky snižující základ daně. Prosazováním výhodných úprav v zákoně z pravomoci je také hodnoceno jako zneužití. Může docházet také ke snížení kapitálového majetku v podobě vyplácení dividend bez záznamu v účetnictví. (Široký, 2008, s. 250)

3.7.2 Daňové úniky v oblasti nepřímých daní

U spotřební daně se manipuluje se sazbami daně, dochází k imaginárním vývozům zboží a prodává se nelegální alkohol nebo cigarety bez kolků. U daně z přidané hodnoty dochází ke chybnému zařazení zboží do skupiny, nebo hodnocení jako osvobození od daně. (Široký, 2008, s. 250-251)

3.7.3 Mezinárodní daňové úniky

Mezinárodní daňové úniky se dělí do tří základních typů, cenového přesunu, nízké kapitalizace a jiné formy. Cenový přesun u mezinárodního daňového úniku vychází z předpokladu zaplacení vyšší ceny než obvyklé nespřízněnému subjektu. Správce daně může totiž změnit základ daně mezi spřízněnými subjekty, které uvádí jiné než obvyklé ceny. Správce daně má právo prohlásit zúčastněné za osoby spojené jinak a posuzovat jednotlivé kroky podle účetní skutečnosti, ne právního stavu a poplatník je pak povinen dokazovat správnost údajů.

Nízká kapitalizace spočívá v založení firmy ve státě, kde je povoleno mít téměř nulový kapitál, který si navíc obstará od mateřské společnosti a úroky z úvěru se započítávají do položek snižující základ daně. Úroky sníží základ daně na nulu a zisk je přesunut do jiného státu. Celé se to dá umocnit skutečností, že mateřský stát se nachází v daňovém ráji (viz kapitola 3.8). Jinou formou daňových úniků je možnost pronájmů, licencí nebo úroků z prodlení. (Dvořáková, 2001, s. 191-192)

3.7.4 Ostatní daňové platby

Velice se dá využívat podhodnocení zboží ze zahraničí a tím manipulovat se clem. Prodává se pašované zboží, porušují se předpisy u ropných nebo zemědělských produktů.

Rovněž se dá zneužít snižování oficiálních mezd zaměstnanců pro menší daňové zatížení zdravotním a sociálním pojištěním. Zaměstnancům pak vydávají nelegální prémie a bonusy, aby byla jejich mzda adekvátní. Zaměstnavatelé také zaměstnávají

pracovní sílu bez smlouvy a neodvádějí za ně daně vůbec. V lepším případě vyhledávají živnostníky, které si najímají. (Široký, 2008, s. 251)

3.7.5 Shrnutí kapitoly

Daňový únik je snížení daňové povinnosti, které je vědomé či nevědomé. Daňové úniky se dělí podle typu daně na přímé a nepřímé. Dále můžeme definovat mezinárodní daňové úniky a úniky v ostatních daňových platbách. K zamezení dvojího zdanění jsou známy metody, které popíši v praktické části bakalářské práce.

3.8 Daňové ráje

„Odborníci se zatím neshodli na přesné definici daňových rájů (daňových oáz, daňových přístavů). Pokud vyjdeme z definice francouzského Generálního ředitelství daní, lze daňový ráj definovat jedním ze tří následujících aspektů:

- a) neexistuje daň z příjmů,
- b) příjmy nebo zisky vznikající vně daného státu nejsou podrobeny dani z příjmů,
- c) daň z příjmů je nižší než tuzemsku.

Založení firmy v daňovém ráji brání českým podnikatelským devizový zákon.“ (Dvořáková, 2001, s. 190)

U větších prosperujících firem se často stává, že mají sídlo v některém z daňových rájů daleko od reálné výroby. Přenesení sídla samo o sobě nelegální není, ale je jasný úmysl firmy, co nejvíce snížit daňovou povinnost pro mateřskou zemi. Veškerá administrativa musí proběhnout a být uložena v zemi daňového ráje, a to se prakticky neděje. (Široký, 2008, s. 251)

„V zemích, kde se při uplatňování daňových zákonů bere v úvahu skutečný obsah právního úkonu, pokud je zastřený stavem formálně právním a liší se od něj, může být takové jednání vyhodnoceno jako porušení daňových zákonů.“ (Široký, 2008, s. 251)

Mezi nejčastější daňové ráje patří: Belize, Britské Panenské ostrovy, Seychelly, ostrov Man, Bermudy, Libérie, Panama, Hongkong, Kajmanské ostrovy, Lichtenštejnsko, Madeira, Kypr, Monako, Guernsey, Bahamy. V daňovém ráji mělo ke konci března 2013 sídlo 12 632 českých firem. (ČEKIA, 2013)

3.8.1 Shrnutí kapitoly

Daňové ráje, z anglického spojení Tax Haven, jsou země s velice příhodným daňovým zvýhodněním, dokonce i s nulovou daňovou povinností. Proto jsou často využívána jako sídla mnoha firem. Využívá se tak přesunu základu daně, což je považováno za legální.

3.9 Daňové úniky a trestní zákon

V trestním zákoně jsou vymezeny trestné činy proti hospodářské soustavě, ve kterých je kvalifikováno neoprávněné podnikání a nelegální zaměstnávání. Trestně zodpovědný je potom ten, kdo nevede pravdivě záznamy v účetnictví, jako jsou doklady, zápisy a doklady prokazující hospodaření firmy. Daňovým trestním činem je neodvádění daně, zákonného pojištění – zdravotní, sociální a státní politiku zaměstnanosti. Trestně stíháno je i krácení daně, povinných plateb jako je např. clo.

Pro kvalifikaci trestného činu musí být prokázán úmysl a větší rozsah daňového úniku. (Široký, 2008, s. 253)

„Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na úrazové pojištění, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

1) Kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení, úrazové pojištění, nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

2) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.“ (Zákon č. 140/1961 Sb. § 147)

„Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

1) Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, úrazové pojištění nebo zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou jim podobnou povinnou platbu, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

2) Stejně bude potrestán, kdo vyláká výhodu na některé z povinných plateb

uvedených v odstavci 1.

- 3) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 nejméně se dvěma osobami,
 - b) poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru, nebo
 - c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.
- 4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.“ (Zákon č. 140/1961 Sb. § 148)

3.9.1 Shrnutí kapitoly

Nelegální daňové úniky jsou stíhány podle trestního zákona, rozebrány jsou zde.

4 Praktická část

4.1 Daň z příjmů fyzických osob

Mnoho živnostníků a firem se snaží v zájmu své daňové optimalizace šetřit na daňových výdajích až nad rámec legálního chování. Dopouští se tak daňových úniků, nelegálního krácení daně, když např. nevystavují faktury za provedené služby a jde tím pádem o příjmy na černo. Nebo vykazují nepřiměřeně vysoké výdaje za např. poradenskou činnost, které ve skutečnosti stály méně, ale podnikatel si tak aplikuje vyšší výdaje na udržení příjmů.

Dále mohou chtít uplatňovat slevu na poplatníky u více zaměstvatelů najednou nebo slevu na studenta bez doloženého potvrzení o studiu, což nelze. Jedná se o úmyslné zatajování příjmů, které je trestně stíhatelné.

V následujících kapitolách se zaměřím na příklady možné daňové optimalizace v oblasti příjmů fyzických osob, kdy lze platit nižší daň v souladu se zákonem.

4.1.1 Daňová ztráta

Daňová ztráta je rozdíl výdajů a příjmů, sníží se jí úhrn dílčích základů daně jednotlivých druhů příjmů. Základ daně se skládá ze čtyř dílčích základů:

- § 6 příjmy ze závislé činnosti
- § 7 příjmy ze samostatné činnosti
- § 8 příjmy z kapitálového majetku
- § 9 příjmy z nájmu
- § 10 ostatní příjmy

Pokud jsou výdaje vyšší než příjmy z § 7 a § 9 vzniká daňová ztráta. Pro výpočet daně z příjmu se tedy daňová ztráta dá uznat pouze u příjmu ze samostatné činnosti nebo z nájmu. O daňovou ztrátu se dá snížit součet dílčích příjmů podle § 7 až § 10.

Nyní bude uveden příklad na rozdílné uplatnění daňové ztráty. Fyzická osoba A má příjmy ze závislé činnosti o 100 000 Kč nižší než fyzická osoba B. Obě osoby budou vykazovat ztrátu ze samostatné činnosti a příjem z kapitálového majetku ve stejné výši. Fyzická osoba A má navíc příjmy z nájmu v hodnotě 100 000 Kč. Základ daně je vypočten v následující tabulce.

Tabulka č.1 : Výpočet základu daně z dílčích daňových základů

dílčí základ daně	fyzická osoba A	fyzická osoba B
§ 6 příjmy ze závislé činnosti	398 000	498 000
§ 7 příjmy ze samostatné činnosti	- 100 000	- 100 000
§ 8 příjmy z kapitálového majetku	2 000	2 000
§ 9 příjmy z nájmu	100 000	0
§ 10 ostatní příjmy	0	0
celkové příjmy	500 000	500 000
základ daně	400 000	498 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Obě fyzické osoby jakožto poplatníci vykázali celkový příjem ve výši 500 000 Kč a stejnou daňovou ztrátu 100 000 Kč, přesto je jejich daňová povinnost rozdílná. Fyzická osoba A si daňovou ztrátu vykompenzuje příjmy z nájmu, zatímco fyzická osoba B si zbývající ztrátu 98 000 Kč (100 000 – 2000) bude nárokovat v dalších pěti letech formou odpočitatelné položky od základu daně. (Zákon č. 586/1992 Sb., § 5)

4.1.2 Uplatňování slevy na poplatníka

V České republice platí princip uplatňování slevy na poplatníka při podepsání prohlášení k dani u daného zaměstnavatele, jde to však pouze u jednoho. Pokud je zaměstnanec zaměstnán u dvou zaměstnavatelů, u druhého si slevu uplatňovat nemůže a záloha na daň je celých 15 % ze základu pro výpočet daně, což je nevýhodné, protože sleva na poplatníka je 2 070 Kč měsíčně.

Pokud si však zaměstnanec najde druhou práci u zaměstnavatele v Rakousku, může nadále v České republice uplatňovat slevu na poplatníka na příjmy pocházející odtud a v Rakousku si dle zákona o dani z příjmů (Einkommensteuergesetz) uplatňuje slevy na poplatníka také. Vše je v souladu s mezinárodní smlouvou o zamezení dvojího zdanění, která chrání zaměstnance před dvojím zdanění svých příjmů. Smlouva udává, že platy, mzdy a jiné odměny podléhají zdanění jen v tom státě, ve kterém je vykonávaná výdělečná činnost.

Pro ilustraci je uveden příklad. V prvním případě půjde o dvě zaměstnání, v ČR, ve druhém o zaměstnání v ČR i v Rakousku. Použijí hrubou mzdu 35 100 Kč přibližně

rovnou mzdě 1300 euro v Rakousku (při kurzu 1 euro = 27 Kč) a druhé zaměstnání bude voleno formou dohody o pracovní činnosti, kdy pracovní doba nesmí přesahovat polovinu stanovené týdenní pracovní doby a hrubá mzda bude 10 000 Kč.

Tabulka č. 2 : Výpočet čisté mzdy z prvního zaměstnání

hrubá mzda	35 100
zdravotní pojištění zaměstnavatel 9 %	3 159
sociální pojištění zaměstnavatel 25 %	8 775
zdanitelná mzda zaokrouhlená na stovky nahoru	47 100
daň před slevami 15 %	7 065
sleva na poplatníka	2 070
daň po slevách	4 995
zdravotní pojištění zaměstnanec 4,5 %	1 580
sociální pojištění zaměstnanec 6,5 %	2 282
čistá mzda	26 243

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 3 : Výpočet čisté mzdy z druhého zaměstnání

hrubá mzda	12 000
zdravotní pojištění zaměstnavatel 9 %	1 080
sociální pojištění zaměstnavatel 25 %	3 000
zdanitelná mzda zaokrouhlená na stovky nahoru	16 100
daň před slevami 15 %	2 415
sleva na poplatníka	0
daň po slevách	2 415
zdravotní pojištění zaměstnanec 4,5 %	540
sociální pojištění zaměstnanec 6,5 %	780
čistá mzda	8265

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkové daňové zatížení práce je z prvního zaměstnání 20 791 Kč (44,28 %), z druhého 7 815 Kč (48,66 %), celkově je to potom 28 606 Kč (45,39 %).

V druhém příkladě bude vypočtena mzda ze zaměstnání, zdaňována v Rakousku dle tabulky v příloze č. 2, kde platí zaměstnanec zdravotní pojištění 3,82 % a sociální

pojištění 14,25 %. Odečtením pojištění vyjde základ daně, ten se vynásobí dvanácti měsíci a pak se poníží nejméně o 192 eur za výdaje na reklamu a další výdaje. Poté se stanoví záloha na daň dle tabulky v příloze č. 2, od ní se odečte sleva na poplatníka a na cestovné a částka se vydělí dvanácti měsíci. Nakonec se daň společně s pojištěním odečtou a vyjde čistá mzda.

Tabulka č. 4 : Výpočet čisté mzdy z prvního zaměstnání v Rakousku

hrubá mzda	€ 1 300 = 35 100 Kč
zdravotní pojištění zaměstnavatel 3,82 %	€ 49,66 = 1 340,82 Kč
sociální pojištění zaměstnavatel 14,25 %	€ 185,25 = 5 001,75 Kč
základ daně	€ 1065,09 = 28 757,43 Kč
záloha na daň před slevami	€ 580,01 (ročně) = 15 660,27 Kč
sleva na poplatníka a cestovné	€ 54 + 291 (ročně) = 7 425 Kč
záloha na daň po slevách	€ 19,58 = 528,66 Kč
čistá mzda	€ 1 045,51 = 28 228,77 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 5 : Výpočet čisté mzdy z druhého zaměstnání v ČR

hrubá mzda	12 000
zdravotní pojištění zaměstnavatel 9 %	1 080
sociální pojištění zaměstnavatel 25 %	3 000
zdanitelná mzda zaokrouhlená na stovky nahoru	16 100
daň před slevami 15 %	2 415
sleva na poplatníka	2 070
daň po slevách	345
zdravotní pojištění zaměstnanec 4,5 %	540
sociální pojištění zaměstnanec 6,5 %	780
čistá mzda	10 335

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkové daňové zatížení práce je z prvního zaměstnání 6 817,23 Kč (19,58 %), z druhého 5745 Kč (13,88 %), celkově je to potom 12 562,23 Kč (18,12 %).

Z uvedených výpočtů vyplývá, jak nevýhodné je mít dvě zaměstnání v České republice a jak se dá daňově optimalizovat druhou práci na území Rakouského státu, kde se i mzda zdaňuje dle jiného systému a znovu se dá uplatnit sleva na poplatníka.

4.1.3 Spolupracující osoby

Jedním z dalších možných optimalizací je rozložení příjmů na spolupracující osoby. Dají se tak rozdělit vyšší příjmy mezi více osob, kdy ve skutečnosti jedna pracuje na 100 % a druhá vůbec. Tato skutečnost však nemůže být nikterak postihnuta, protože finanční úřad nesleduje skutečnou docházku a odpracovanou dobu jednotlivých osob. Podnikající fyzická osoba a spolupracující osoba může být manžel (manželka) nebo osoby žijící ve společně hospodařící domácnosti s poplatníkem.

Při samostatné výdělečné činnosti se příjmy rozdělují tak, aby manžel (manželka) jako spolupracující osoba neměl více než 50% podíl a zároveň smí činit částka nejvýše 540 000 Kč za zdaňovací období, bráno měsíčně potom 45 000 Kč. V případě jiných spolupracujících osoby je limit 30 % a 180 000 Kč ročně nebo 15 000 Kč měsíčně.

Na následujících příkladech uvedu rozdíl, kdy fyzická osoba podniká samostatně a nebo podnikatel rozděljuje příjmy ze samostatné činnosti na svoji dceru, žijící ve společné domácnosti a soustavně se připravující na budoucí povolání studiem na vysoké škole v poměru 70 : 30. Příjmy z podnikání činí za rok 1 mil. Kč a výdaje na podnikání jsou 400 000 Kč. Základ daně je tedy 600 000 Kč.

Tabulka č. 6 : Nerozdělování příjmů a výdajů na spolupracující osobu

základ daně	600 000
daň před slevami	90 000
sleva na poplatníka	24 840
sleva na vyživované dítě	13 404
daň po slevách	51 756

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 7 : Rozdělování příjmů a výdajů na spolupracující osobu

	podnikatel 70%	dceru 30%
základ daně	420 000	180 000
daň před slevami	63 000	27 000
sleva na poplatníka	24 840	24 840
sleva na dítě / studenta	nelze uplatnit	4 020
daň po slevách	38 160	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Daň po slevách v prvním příkladě vyšla 51 756 Kč, ve druhé, kdy se daň rozdělí na spolupracující osobu dceru vyjde daň celkově 38 160 Kč, což je o 13 596 Kč menší daňová zátěž společně žijící rodiny, při rozložení příjmů.

4.1.4 Příjmy z nájmu

Podmínky výpočtu příjmů z nájmu nemovitých věcí nebo bytů, příjmů z movitých věcí stanovuje § 9 zákona č. 586/1992 Sb o daních z příjmu. Optimalizovat se dal tento dílčí základ daně pomocí druhého odstavce, podle kterého se příjmy ze společného jmění manželů se zdaňují pouze u jednoho z nich. V roce 2006 a 2007 se stanovila progresivní sazba pomocí tabulky č. 6. Příklad uvedu na zdanění příjmů z nájmu u manžela, který má vysoké příjmy ze zaměstnání a poté pokud pouze příjmy z nájmu bude zdaňovat manželka v domácnosti.

Tabulka č. 8 : Sazby daně z příjmů fyzických osob od 1. ledna 2006 do 31. prosince 2007

upravený základ daně		daň	ze základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
	121 200	12 %	0 Kč
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200	a více	61 212 Kč + 32 %	331 200 Kč

Zdroj: Ambrož, 2007, str. 14

Tabulka č. 9 : Výpočet základu daně z dílčích daňových základů

dílčí základ daně	manžel	manželka
§ 6 příjmy ze závislé činnosti	380 000	0
§ 9 příjmy z nájmu	120 000	0
§ 10 ostatní příjmy	0	0
celkové příjmy	500 000	0
základ daně	500 000	0
§ 16 sazba daně 61 212 Kč + 32 %	221 212	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 10 : Výpočet základu daně z dílčích daňových základů

dílčí základ daně	manžel	manželka
§ 6 příjmy ze závislé činnosti	380 000	0
§ 9 příjmy z nájmu	0	120 000
§ 10 ostatní příjmy	0	0
celkové příjmy	380 000	0
základ daně	380 000	120 000
§ 16 sazba daně 61 212 Kč + 32 %	182 812	14 400 (12 %)

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkové zdanění manželů bylo v prvním případě 221 212 Kč. V druhém případě při zdanění příjmů z nájmu u manželky, u které se aplikovala sazba 12 %, protože celkové příjmy nepřekročily částku 121 200 Kč, bylo celkové zdanění 197 212 Kč, čili došlo k daňové úspoře 24 000 Kč pro manželský pár.

Sazby daně se během let vyvíjely, nyní v roce 2014 je dána pevná sazba 15 %, tedy tyto optimalizace již nepřipadají v úvahu.

4.1.5 Znovuzavedení slevy na dani u starobních důchodců

Dne 4. 8. 2014 byla dle nálezu Ústavního soudu vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 162/2014 Sb. změna v § 35ba odst. 1 písm. a) zákona daně z příjmů, kdy došlo ke zrušení ustanovení, na základě jehož nenáležela sleva na dani poplatníkům, kteří k 1. lednu pobírali starobní důchod z důchodového pojištění nebo zahraničního pojištění stejného druhu. Z uvedého vyplývá, že si mohou starobní důchodci uplatnit slevu na poplatníka za celý kalendářní rok 2014 prostřednictvím daňového přiznání za zdaňovací období roku 2014.

Poprvé znovu dochází k odečtení slevy 2 070 Kč na poplatníka při zúčtování mzdy za měsíc srpen 2014. Celou základní slevu, tedy 24 840 Kč si je pak oprávněn poplatník uplatnit v rámci ročního zúčtování záloh za celý rok 2014.

Uplatnit si slevu i za rok 2013 lze i zpětně. Pokud si zaměstnanec provedl u zaměstnavatele roční zúčtování záloh za rok 2013, podepsal prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a slevu si neúspěšně uplatnil. Může podat řádné daňové přiznání za rok 2013 pokud tak neučinil, nebo podá dodatečné daňové přiznání, pokud už daňové přiznání na rok 2013 podal.

Nyní budou uvedeny dva příklady pro výpočet výsledné daně v případě starobního důchodce, který si v prvním případě na rok 2013 podepsal prohlášení k dani a podal si daňové přiznání, v němž si ale neuplatňoval slevu na poplatníka. V druhém případě zjistí možnost snížení daňové povinnosti a podá si dodatečné opravné daňové přiznání v roce 2014, kde si slevu uplatní a přeplatek na dani 24 840 Kč mu bude následně uznán. Důchodce má příjmy za zaměstnání 10 000 Kč měsíčně, dále pronajímá byt za 8 000 Kč měsíčně po odečtení výdajů 16 000 Kč má roční příjem z nájmu 80 000 Kč.

Tabulka č. 11 : Zdanění příjmů starobního důchodce

	daňové přiznání 2013	dodatečné daňové přiznání
§ 6 příjmy ze závislé činnosti	120 000	120 000
§ 9 příjmy z nájmu	80 000	80 000
základ daně	200 000	200 000
daň z příjmů před slevami	30 000	30 000
sleva na poplatníka	0	24 840
daň po slevě	30 000	5 160

Zdroj: Vlastní zpracování

Základní sleva na poplatníka v částce 24 840 Kč dodatečně za rok 2013 uplatnit lze, pokud poplatník za rok 2013 podepsal prohlášení k dani a současně mu bylo provedeno roční zúčtování záloh, kde sleva zohledněna nebyla. Nyní lze na tomto základě skutečností provést opravu dle § 38i zákona o daních z příjmů a předmětná sleva bude přiznána a přeplatek bude navrácen. Poplatník má tři roky na vybrání přeplatku. Podat dodatečné daňové přiznání musí podat do konce měsíce následujícího po měsíci, ve kterém zjistil, že daň má být nižší. Lhůta, kdy je možné provést opravu je ustanovena na tři roky, čili přeplatek je možné vrátit do konce roku 2017. Jediný případ, kdy nelze zpětně za rok 2013 uplatnit slevu na poplatníka je u příjmu, které podléhají pouze srážkové dani. (Zákon č. 586/1992 Sb. § 35ba odst. 1 písm. a), Předpis č. 162/2014 Sb., 2014)

4.2 Daň z příjmů právnických osob

Mezi nejčastější nelegální daňové úniky z příjmů právnických osob patří vyplácení mezd v nižší částce a dodatečné doplácení mzdy tzv. na ruku, dále zaměstnávání osob bez pracovní smlouvy nebo dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti. S tím souvisí i neplacení zákoného zdravotního a sociálního pojistného, které má být odváděno zaměstnavatelem i zaměstnancem. Na tomto principu je založen švarc systém, kdy si zaměstnavatel najímá na práci osoby samostatně výdělečně činné.

Neuvědomělé daňové úniky v oblasti daně z příjmů právnických osob mohou vznikat nejčastěji u špatně zvolené odpisové skupiny pro odpisování dlouhodobého majetku. Metodu rovnoměrného a zrychleného odpisování si volí každá účetní jednotka sama v rámci daňové optimalizace.

Za chybu se také považuje špatné rozlišení technického zhodnocení a opravy. Zatímco oprava dlouhodobého majetku je považována za daňový výdaj, technické zhodnocení, které probíhá ve větším rozsahu, již není daňově uznatelný výdaj. Společně s tím se vážou i rezervy a opravné položky, které jsou výdajem vynaloženým na příjmy u poplatníků daní z příjmů. Uplatňují se za dané zdaňovací období a tvorba musí být odůvodněná.

4.2.1 Švarc systém

Švarc systém je způsob zaměstnávání osob, které pracují stejně jako zaměstnanci, ale vystupují jako osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnavatel tak využívá služeb podnikatelů s živnostenským listem pro práci ve své firmě. Dříve patřil tento způsob zaměstnávání mezi nejčastější daňový únik, nyní je považován za nelegální způsob zaměstnávání a je přísněji sledován inspektorátem práce. Zákaz je definován v zákoníku práce: „Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, není-li upravena zvláštními právními předpisy.“ (Zákon č. 262/2006 Sb. § 3)

Díky tomu, že je jinak tento způsob daňově ošetřen a zaměstnavatel neodvádí za takto zaměstnané osoby zdravotní a sociální pojistné ve výšce 34 %, zdá se být výhodné. Pracovník může uplatňovat náklady procentem příjmů a náklady jsou vykazovány na

dvou stranách. Nevýhodou je, že pracovník nemá na rozdíl od zaměstnance nárok na žádnou proplacenou dovolenou, ani nemocenskou, protože zaměstnavatel za něj neodvádí zákonné pojistné, ale ani nárok na přestávku na oběd nebo pracovní pomůcky. (Zákon č. 435/2004 Sb.)

Pro představu švarc systému uvedu komparaci zaměstnávání zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činnou. Jaký dopad to má pro zaměstnavatele a pro stát, o kolik přichází v podobě sociálního a zdravotního pojištění a jaká je daňová povinnost jednotlivých osob bude uvedeno v následujícím příkladě.

Zaměstnavatel vlastní realitní kancelář, z důvodu většího nárustu zakázek si najme dalšího realitního makléře, který pro něj pracuje. V prvním případě bude zaměstnán na pracovní smlouvu, zaměstnavatel za něj odvádí zákonné pojistné a zaměstnanec využívá všech výhod závislé činnosti z tohoto poměru plynoucí. V druhém případě si vlastník firmy objedná pouze službu realitního makléře, pracujícího na živnost volnou, který si uplatňuje výdaje paušálem ve výši 60 % příjmů. Zaměstnanec si uplatňuje slevu na poplatníka a nemá žádné děti.

Minimální měsíční záloha na sociální pojištění se u osob samostatně výdělečně činných počítá jako čtvrtina z průměrné mzdy, která je pro rok 2014 25 942 Kč, což je 6 486 Kč, sazba sociálního pojištění je 29,2 %. Podobně minimální měsíční záloha na zdravotní pojištění se vypočte jako polovina průměrné mzdy, čili 12 971 Kč, násobena sazbou 13,5 %.

Tabulka č. 12 : Výpočet čisté mzdy zaměstnance s daňové odvody

hrubá mzda	30 000
zdravotní pojištění zaměstnavatel 9 %	2 700
sociální pojištění zaměstnavatel 25 %	7 500
zdanitelná mzda zaokrouhlená na stovky nahoru	40 200
daň před slevami 15 %	6 030
sleva na poplatníka	2 070
daň po slevách	3 960
zdravotní pojištění zaměstnanec 4,5 %	1 350
sociální pojištění zaměstnanec 6,5 %	1 950
čistá mzda	22 740

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 13 : Výpočet čisté mzdy osoby samostatně výdělečně činné

příjem	30 000
výdaj 60 % z příjmů	18 000
příjmy - výdaje	12 000
základ daně	12 000
daň před slevami 15 %	1 800
sleva na poplatníka	2 070
daň po slevách	0
zdravotní pojištění $12\,971 \cdot 0,135$	1 752
sociální pojištění $6\,486 \cdot 0,292$	1 894
čistá mzda	26 354

Zdroj: Vlastní zpracování

Z vypočítaných příkladů je patrný rozdíl daňových odvodů. V případě závislé činnosti odvádí zaměstnavatel zdravotní pojištění 9 % z hrubé mzdy, čili 2 700 Kč a sociální pojištění 25 %, tedy 7 500 Kč. Celkem zaměstnavatel na pojistném zaplatí 10 200 Kč, které si v druhém případě ušetří. Celkově se vytvoří mzdový náklad na zaměstnance ve výši 40 200 Kč. Dále si odvádí zaměstnanec zdravotní pojištění 4,5 % z hrubé mzdy, čili 1 350 Kč a sociální pojištění 6,5 %, tedy 1 950 Kč. Do státní kasy putuje ještě 3 300 Kč, dohromady za oba dva 13 500 Kč. Musíme připočíst i daň po slevách 3 960 Kč, tedy celkový příjem státu je 17 460 Kč.

V případě zaměstnání osoby samostatně výdělečně činné, zaměstnavatel vyplácí pouze dohodnutou odměnu 30 000 Kč a daň a pojistné si odvádí živnostník sám. Pro něj vzniká nulová daňová povinnost, protože si uplatňuje výdaje paušálem z příjmu a z nízkého základu daně vychází daň před slevami nižší než samotná sleva na poplatníka. Státu odvádí živnostník měsíční minimální zálohy v celkové výši 3 646 Kč.

Do státní kasy putuje v druhém případě o 13 814 Kč méně než ze závislé činnosti. Proto je v zájmu státu, švarc systém zakázat, zákony novelizovat, způsoby zaměstnávání více kontrolovat, aby nedocházelo ke krácení příjmů do státního rozpočtu.

Pro živnostníka je čistá mzda o 3 614 Kč vyšší než v případě zaměstnance, má s činností však spojeny další nezapočítané výdaje na administrativu a vlastní vybavení nutné pro výkon činnosti. Nemůže čerpat výhod placené dovolené, odstupného a jeho příjmy nemusí být pravidelné.

4.2.2 Odpisy hmotného majetku

Za hmotný majetek se považují samostatné movité věci sloužící k provozování služeb a výrobní zařízení, ne však zásoby. Jejich vstupní cena je vyšší než 40 000 Kč a jejich životnost je delší než jeden rok. Všechny musejí být evidovány a zajištěna jejich průkaznost a technické parametry. Odpisování je zahrnování odpisů do výdajů (nákladů) na konci příslušného zdaňovacího období. Hmotný majetek se dělí do odpisových skupin, pro které je charakteristická doba odpisování, zařazení je pevně dáno v příloze k zákonu o daních z příjmů § 30. Manipulovat s výškou daní se dá výběrem rovnoměrného nebo zrychleného odpisování.

Pro příklad použijí situaci, kdy právnická osoba vlastní hmotný majetek v podobě osobního automobilu s pořizovací hodnotou 500 000 Kč. Bude zařazen dle přílohy č. 1 k zákonu č. 586/1992 Sb. do odpisové skupiny 2, položky 2 – 63 Osobní automobily a bude se odepisovat po dobu pěti let.

Tabulka č. 14 : Schéma výpočtu rovnoměrného odpisování

rok odpisování	výpočet výše odpisu	zůstatková cena
1.	$(500\ 000 \times 11)/100 = 55\ 000$	445 000
2.	$(500\ 000 \times 22,25)/100 = 111\ 250$	333 750
3.	$(500\ 000 \times 22,25)/100 = 111\ 250$	222 500
4.	$(500\ 000 \times 22,25)/100 = 111\ 250$	111 250
5.	$(500\ 000 \times 22,25)/100 = 111\ 250$	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 15 : Schéma výpočtu zrychleného odpisování

rok odpisování	výpočet výše odpisu	zůstatková cena
1.	$500\ 000/5 = 100\ 000$	400 000
2.	$(2 \times 400\ 000)/(6-1) = 160\ 000$	240 000
3.	$(2 \times 240\ 000)/(6-2) = 120\ 000$	120 000
4.	$(2 \times 120\ 000)/(6-3) = 80\ 000$	40 000
5.	$(2 \times 40\ 000)/(6-4) = 40\ 000$	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Pokud srovnáme výši odpisu, v prvním roce odpisování u rovnoměrného způsobu je 55 000 Kč, kdežto u zrychleného téměř dvakrát tolik 100 000 Kč. V druhém roce a dalších je to 111 250 Kč, zrychleně pak druhý rok 160 000 Kč, třetí rok 120 000 Kč, čtvrtý 80 000 Kč a pátý 40 000 Kč. Proto mohou být zrychlené odpisy pro právnickou osobu výhodnější, díky uplatnění vyšších daňových nákladů v daném roce.

Dalším možným způsobem optimalizace je přerušení odpisování, kdy poplatník odpisy nemusí uplatnit, v odpisování však musí pokračovat v následujících letech od místa, kde skončil před přerušením. Pokud by byla daňová povinnost za zdaňovací nulová nebo záporná je zbytečné a nevýhodné uplatňovat odpisy, proto se dá odpisování přerušit a tím dochází ke zvýšení daně. Pokud by se odpisy uplatňovaly a podnikatel by se dostal až do daňové ztráty, při přerušení odpisování by následně snížily vyšší základ daně v dalších obdobích, kdy by měla být uplatňována ztráta. (Zákon č. 586/1992 Sb. § 26, § 30)

4.2.3 Technické zhodnocení vs. oprava

Daňový únik může vzniknout ze špatné interpretace technického zhodnocení a opravy. Technickým zhodnocením se dle § 33 zákona o daních z příjmů rozumí výdaje spojené s nástavbou, stavební úpravou, rekonstrukcí nebo modernizací majetku. Tyto výdaje nesmí překročit za jedno zdaňovací období částku 40 000 Kč.

Na rozdíl od toho oprava je definována jako odstranění nefunkčnosti nebo opotřebení a uvedení do původního stavu i použitím jiných materiálů. Je tedy mnohdy těžké rozlišit tyto dva pojmy a je možné podle § 33a požádat správce daně o vydání rozhodnutí o závazném posouzení, zda je zásah technické zhodnocení nebo oprava.

Rozdílný je především daňový dopad, protože technickým zhodnocením se navyšuje vstupní cena majetku a pak se postupně odepisuje v jednotlivých letech. Oprava vstupuje do daňových nákladů jednorázově a stává se daňově účinnou formou nákladů, které jsou nutné na zajištění a udržení příjmů.

Když například firma provede technické zhodnocení stavební úpravou budovy ve firemním vlastnictví v částce 500 000 Kč, kterou odepisuje rovnoměrně, musí se o tuto částku navýšit i pořizovací cena budovy a zvýší se tak hodnota dlouhodobého hmotného majetku. Technické zhodnocení se odepisuje společně s budovou rovnoměrně o navýšenou částku. Daňově si z částky 500 000 Kč může firma uplatnit za jedno zdaňovací období pouze část.

Pokud však firma provede opravu budovy taktéž v hodnotě 500 000 Kč, takto pojmutá částka se účtuje rovnou do nákladů celá a ovlivňuje hospodářský výsledek za daný rok. Opravou odstraní částečné fyzické opotřebení, například opraví starou fasádu budovy, za účelem uvedení do předchozího stavu.

Mezi technickým zhodnocením si daný subjekt nemůže volit sám, ale musí ho hodnotit dle zákona, který však není schopen pojmut všechny definice a typy zásahů do úprav dlouhodobého hmotného majetku, proto je tato daňová spekulace nejednoznačná a musí ji posuzovat mnohdy soud, zda nedošlo k záměrnému povážování technického zhodnocení za opravu a naopak podle toho, jak to v daném zdaňovacím období subjektu lépe vykazovalo v rámci hospodářského výsledku.

4.2.4 Rezervy

Rezervy jsou definovány jako prostředky, jenž jsou součástí cizích zdrojů a slouží pro krytí v budoucnu vynaložených nákladů. Jedná se o dlouhodobé zdroje, protože se tvoří na dobu delší než je jeden rok. Rezervy nejčastěji na opravy hmotného majetku jsou zákonem stanovené a jejich čerpání je daňově uznatelným nákladem, protože je považován za náklad na trvale udržitelný příjem a snižují tak základ daně.

Daňových úniků se dopouští firmy tím, že nedodržují zákonem stanovené podmínky, např. pro každou odpisovou skupinu je stanoven počet zdaňovacích období, po které je možno rezervu tvořit. Dále se potom může stát daňovým únikem jev, kdy není rezerva využita na opravu dlouhodobého majetku, jak je dáno zákonem.

Peněžní prostředky lze čerpat pouze na opravu, na kterou byl účel rezervy vytvářet a to až v roce následujícím po roce, ve kterém byla rezerva vytvořena, nejpozději pak ve druhé roce. Pokud se tak nestane a rezerva nebude vyčerpána, bude zrušena. Poplatník je povinen dokládat, na co rezervy vytvářel a na co je poté použil. Nedají se použít na technické zhodnocení, ale v případě, že v průběhu oprav se zjistí, že je nutný zásah většího rozsahu kvalifikovaný jako technické zhodnocení, dá se část peněz z rezerv použít, ale vše musí být dokladově ošetřeno, aby se jednalo o právní jednání.

4.2.5 Vykazování škody

Další z možností optimalizace je uplatnění škody do daňových nákladů. Za škodu se považuje nějaká živelná pohroma, v důsledku které utrpěl majetek firmy újmu, byl poškozen a na tuto škodu musí být vyhrazeny mimořádné peněžní prostředky. I v tomto případě by mohly vznikat špatné interpretace, co je to živelná pohroma a co ne, proto je vymezena opět v zákoně o daních z příjmů § 24. Považuje se za ni nezaviněný požár, výbuch, vichřice, záplava, krupobití, sesuvy půdy a zemětřesení. Škoda musí být doložena odborným posudkem.

Podobné je to i s krádeží, opět musí být doložena potvrzením, tentokrát policií o zcizení věci neznámým pachatelem. Škody se dají uplatnit v rámci výdajů (nákladů) vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

V tomto ohledu se dají provádět daňové úniky falešným zcizením věci, majetku, které je možno doložit i policejní zprávou a následně vykazovat škodu. Zákon dokonce neukládá, jaké náležitosti má mít policejní potvrzení, či která policie je pro něj oprávněná. Škoda je poté zařazena k daňově uznatelným nákladům, které snižují hospodářský výsledek. U živelných pohrom už není uplatňování škody tak markantní z důvodu rozšířenějšího popisu v zákoně a nutnosti ji prokázat.

4.2.6 Bezúplatné plnění

Podobně jako uplatňování škody z živelných pohrom nebo zcizení věci se dá uplatnit do nákladů také darování. Dary jsou definovány jako bezúplatné plnění poskytnuté vymezené skupině osob, obcím, krajům, organizačním složkám státu na financování vědy, vzdělání, výzkumu, kultury, na požární ochranu, podporu mládeže, ochranu zvířat atd. Minimální hodnota jednoho poskytnutého daru, která snižuje základ daně je 2 000 Kč. Celkově pak 10 % z úhrnu darů lze odečíst ze základu daně sníženého o odčitatelné položky. (Zákon č. 586/1992 Sb. § 20)

Základ daně snížený o bezúplatné plnění se zaokrouhluje na celé tisíce Kč dolů, čili je možné na základě tohoto odstavce manipulovat s výškou základu daně až o 999 Kč. Daňový únik vzniká v okamžiku falešného bezúplatného plnění, které je doložené fiktivní smlouvou za účelem snížení základu daně. Trestně stíhán pak může být jak dárce, tak i příjemce, pokud vědomě podpoří tento nelegální akt.

4.3 Daň z nemovitosti

U daně z nemovitosti může docházet k daňovým únikům, respektive ke krácení daně jiným způsobem dle § 23 ods. 10 vykazováním ztráty. Konkrétně se jedná o případ, kdy společnost vlastní několik budov s náležejícími pozemky a tyto nemovitosti prodá z důvodu placení vysoké daně z nemovitosti. Prodává je např. fyzické osobě, jenž je zainteresována do společnosti.

Následně si společnost od osoby tyto nemovitosti pronajme za ročně vyšší cenu než byla sjednaná kupní cena. Společnost, tak vykazuje ztrátu a uplatňuje ji dalších pět let a tím si snižuje základ pro výpočet daně z příjmů.

Tento případ obvykle neuspěje s vysvětlením důvodu placení vysoké daně z nemovitosti a společnosti je správcem daně dodatečně doměřena daňová povinnost bez sankce.

4.3.1 Výpočet daně z nemovitosti

Pro výpočet daně z nemovitosti budeme uvažovat pozemky o celkové výměře 5 000 m² a jí náležející budovy. Základem daně u pozemků typu zpevněných ploch určených k podnikání je skutečná výměra 5 000 m² a sazba daně je v tomto případě 5,00 Kč. Celkem je cena daně z pozemku 25 000 Kč. Dále náleží k vlastnictví společnosti budovy: výrobní hala s rozlohou 900 m², sklad 1200 m², administrativní budova s dvěma podlažími o zastavěné ploše 200 m² a dvoupatrovou prodejnu 100 m². Rozloha výrobní haly a skladu se násobí sazbou daně 10 Kč/m², administrativní budova a prodejna, jelikož jsou dvoupodlažní, tak se jejich sazba zvyšuje o 0,75 Kč.

Částka za daň z budov je $(900 + 1200) \times 10 + (200 + 100) \times 10,75 = 24\,225$ Kč. Celkově je daň z nemovitosti 49 225 Kč.

Následně společnost své nemovitosti prodá za částku 1 000 000 Kč a ihned si je od nového majitele pronajme za sjednanou částku 150 000 Kč za měsíc, což ročně přijde na 1 800 000 Kč. Částka za roční nájem je o 800 000 Kč vyšší než příjem z prodeje, firma tak může díky tomuto rozdílu vykazovat ztrátu, kterou si může odepisovat v dalších pěti letech dle § 5 zákona o dani z příjmu.

Pokud správce daně na tento nelogický krok firmy dojde, může požadovat doměření a doplacení daně, protože se firma dopustila krácení daňové povinnosti

způsobem ve smyslu § 23 odst. 10 zákona o dani z příjmů. Argumentací je navíc sjednaná cena mezi firmou a fyzickou osobou, která neodpovídá ceně běžné i vzhledem k okolním pozemkům.

„(7) Liší-li se ceny sjednané mezi spojenými osobami od cen, které byly sjednány mezi nespojenými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, a není-li tento rozdíl uspokojivě doložitelný, upraví se základ daně poplatníka o zjištěný rozdíl; to platí i v případě, kdy je cena mezi poplatníky daně z příjmů právnických osob rovna nule. Nelze-li určit cenu, která byla sjednávána mezi nespojenými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, použije se cena určená podle právního předpisu upravujícího oceňování majetku.“ (Zákon č. 586/1992 Sb. § 23)

4.4 Daň z nabytí nemovitých věcí

Daň z nabytí nemovitých věcí nahradila předchozí daň z převodu nemovitostí a je nová od počátku roku 2014. Důvodem změny bylo přijetí nového občanského zákoníku a zákona o korporacích. Obcházení daňové povinnosti umožňuje § 5 Zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb. o dani z nabytí nemovitých věcí, v němž je řečeno, že dani nepodléhá nabytí nemovité věci přeměnami obchodních korporací. Dochází tedy běžně k situaci, kdy součástí převodu obchodních podílů ve společnostech jsou nemovité věci. V akciových společnostech dochází podobně současně s převodem akcií ke změně vlastnictví nemovitých věcí. Tyto převody nemovitých věcí, ale nepodléhají žádnému zdanění. Předpokladem do budoucna je zahrnout i přeměny obchodních korporací vlastníci nemovité věci do předmětu daně.

K daňovým únikům docházelo dříve sjednáním co nejnižší kupní ceny, která se násobila sazbou 4 %. Základ daně vychází obvykle z ceny sjednané mezi převodcem a nabyvatelem, je-li však vyšší než srovnávací daňová hodnota, která odpovídá částce 75 % směrné hodnoty, kterou podle polohy určuje finanční úřad, nebo 75 % zjištěné ceny znaleckým posudkem. Cena znaleckého posudku se dá ze základu daně odečíst. Poplatník si poté volí zda k určení srovnávací daňové hodnoty použije směrnou hodnotu nebo zjištěnou cenu. (Zákon č. 340/2013 Sb. § 14, § 15)

Pro lepší orientaci v pojmech uvedu příklad, kdy převodce má platit daň z nabytí nemovité věci, sjednaná cena nemovitosti je 850 000 Kč, směrná hodnota vycházející z cen nemovitých věcí v místě je 1 200 000 Kč a cena zjištěná znaleckým posudkem, je 1 250 000 Kč.

Tabulka č. 16 : Výpočet daně z nabytí nemovitých věcí

nabývací hodnota	sjednaná cena	směrná hodnota	zjištěná cena
částka	850 000	1 200 000	1 250 000
základ daně	850 000	75 % = 900 000	75 % = 937 500
daň (4 %)	34 000	36 000	37 500

Zdroj: Vlastní zpracování

Z uvedené tabulky vyplývá, že sjednaná cena je nižší než srovnávací daňová hodnota, čili nebude určující, ale můžeme v rámci optimalizace volit směrnou hodnotou nebo zjištěnou cenou, z níž je výhodnější směrná hodnota.

4.5 Daň silniční

Daň silniční je tradičně řazena k přímým daním, jelikož se počítá z předmětu daně silničního motorového vozidla poplatníka. Je podobná dani majetkové, z pohledu vlastnění věci, za kterou se platí daň, jíž se přispívá na opravy a údržbu silnic a dálnic, po kterých se motorové vozidlo pohybuje. Podle nejnovější literatury je však zařazena do nepřímých daní selektivních. (Vančurová, 2014, str. 60)

Je pojmuta jako daň ze spotřeby. Z jiného pohledu je totiž daň vybírána z důvodu zatěžování životního prostředí. Daň se neodvádí při pořízení jako např. při nabytí nemovitosti, ale je odváděna pravidelně poplatníky, kteří provozují motorové vozidlo a jejich přípojné vozidla určené k podnikání. Vozidla musí být registrovaná a provozována v České republice. (Vančurová, 2014, str. 60)

Výpočet daně silniční je v následujícím příkladě vypočítán za celý rok. Zákon o dani silniční však udává kritéria, kterými se vypočítává daň jako jedna dvanáctina roční sazby daně za každý kalendářní měsíc, aby bylo možné platit daň pouze za měsíce, kdy bylo vozidlo využíváno pro účely podnikání a bylo tak předmětem daně. Zálohy jsou splatné čtvrtletně vždy patnáctý den měsíce dubna, července, října a prosince. (Zákon č. 16/1993 Sb. § 10)

4.5.1 Výpočet daně silniční

Podnikatel je provozovatelem dvou prodejen se smíšeným zbožím a využívá v roce 2014 ke své samostatné činnosti 3 automobily, které si zaregistroval předchozí rok. První je osobní automobil s naftovým motorem, má zdvihový objem motoru 1 800 cm³ a pro něj platí sazba 3 000 Kč. Druhý a třetí automobil je nákladní, sloužící pro přepravu zboží se dvěma nápravami a nejvyšší povolenou hmotností 3,5 tun, u nějž se aplikuje sazba 3 600 Kč. Uvažuje se, že vozidla jsou pro účely podnikání využívána po celý rok.

V prvním příkladě bude vypočtena celková silniční daň za předpokladu, že obě prodejny jsou v České republice a zboží se proto přepravuje jen vnitrostátně. V druhém příkladě bude druhá prodejna na Slovensku a nákladní automobil registrovaný v ČR bude provozován pouze na území Slovenska. Osobní automobil si podnikatel nechá přestavit na plynový pohon.

Tabulka č. 17 : Výpočet silniční daně

typ vozidla	silniční daň
osobní automobil s naftovým motorem	3 000
nákladní automobil provozovaný v ČR	3 600
nákladní automobil provozovaný v ČR	3 600
celkem	10 200

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 18 : Výpočet silniční daně za jiných podmínek

typ vozidla	silniční daň
osobní automobil s plynovým pohonem	0
nákladní automobil provozovaný v ČR	3 600
nákladní automobil provozovaný v SR	0
celkem	3 600

Zdroj: Vlastní zpracování

Z uvedených příkladů vyplývá, že v prvním případě zaplatí podnikatel celkovou částku 10 200 Kč za silniční daň. V druhém příkladě, kde provede přestavbu automobilu na plynový pohon je automobil osvobozen od daně dle § 3 zákona o dani silniční. Předmětem daně se nestane ani druhý nákladní automobil, ikdyž je registrovaný v České republice, zde není provozovaný. Nesplňuje tedy podmínku předmětu daně silniční. V druhé případě se platí silniční daň pouze z jednoho nákladního automobilu v částce 3 600 Kč, dojde tedy k rozdílu oproti prvnímu příkladu v částce 6 600 Kč.

Možným daňovým únikem je v této oblasti zatajování skutečného množství náprav, které mají nákladní automobily při transportech. Tato skutečnost je kontrolována maximálně prostřednictvím povolených hmotností nákladních automobilů, které se mohou po silnicích pohybovat. Odborný dozor v silniční dopravě kontroluje, zda je hmotnost v souladu s předpisy a těžké vozidlo tak neničí povrch vozovky a neohrožuje provoz.

4.5.2 Volba sazby daně

Dalším způsobem daňové optimalizace, která je umožněna zákonem je, že si poplatník může zvolit platit sazbu 25 Kč za každý den, kdy bylo vozidlo používáno. Je

to výhodné v případě, kdy poplatník vlastní více vozidel a některé používá pouze omezeně a roční sazba by se mu nevyplatila. Bude uvedeno v následujícím příkladě.

Podnikatel vlastní pro svou činnost dva osobní automobily. První se zdvihovým objemu motoru 1 200 m², které používá téměř denně pro svoji podnikatelskou činnost, a druhé, které využívá spíše k delším pracovním cestám, s objemem motoru 1 800 m².

V prvním případě zdaní oba vozy roční sazbou, u prvního to bude 2 400 Kč a u druhého 3 000 Kč. V druhém případě použije pro druhý vůz jen denní sazbu 25 Kč a bude vypočítáno, při kolika dnech používání se mu ještě více vyplatí použít tuto druhou variantu sazby.

Tabulka č. 19 : Výpočet silniční daně

typ vozidla	silniční daň
osobní automobil s objemem motoru 1 200 m ²	2 400
osobní automobil s objemem motoru 1 800 m ²	3 000
celkem	5 400

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 20 : Výpočet silniční daně druhého automobilu s denní sazbou 25 Kč

osobní automobil s objemem motoru 1 800 m ²	silniční daň
3 dny	75
30 dní	750
60 dní	1 500
90 dní	2 250
120 dní	3 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Z uvedeným tabulek vyplývá, že celková silniční daň z obou automobilů zdaňována roční sazbou přijde podnikatele na 5 400 Kč. Pokud si druhý automobil bude zdaňovat denní sazbou, bude to pro něj výhodnější při použití vozu na méně než 120 dní.

Otázkou ale je, když si podnikatel uvede menší počet dní užívání vozu než byla skutečnost a odvede tak menší daň, kdo tuto skutečnost bude detailně zjišťovat a kontrolovat. Dopustí se tak nelegálního krácení daně, které však není v možnostech správce daně, aby tyto daňové úniky minimalizoval. Omezením možnosti výběru dvou sazeb by se zamezilo i těmto daňovým únikům.

5 Závěr

Daňové úniky v oblasti přímých daní v České republice jsou neustále aktuálním tématem. Snaha daňových poplatníků minimalizovat svoji daňovou povinnost je přímo úměrná narůstajícím cenám v ekonomice. Složitost daňového systému a nesrozumitelnost zákonů je jednak možností, jak lehce udělat chybu ve výpočtu daňové povinnosti, nebo naopak komplikovanosti využít ve svůj prospěch a obcházet zákon.

Cílem bakalářské práce bylo na základě vypočtených modelových příkladů identifikovat nedostatky v zákonech, díky kterým vznikají daňové úniky. Propočítat možnosti optimalizace daňové povinnosti subjektů a navrhnout zlepšení situace. Z teoretických východisek a daňových zákonů jsem vycházela v praktické části práce. Zde jsem zahrнула všechny druhy přímých daní a u každého uvedla možné daňové úniky a propočítala výšku daňového zatížení.

Daňové úniky se vyskytují u daně z příjmů právnických osob častěji než u daně z příjmů osob fyzických. Podle mě je to kvůli většímu objemu peněz a majetku, který společnostmi koluje, ve vedení stojí více osob, jenž mohou organizovaně provádět daňové úniky. Zatímco fyzické osoby konají samostatně a jsou odpovědné především sami za sebe. Mezi nejčastější způsob minimalizování základu daně je vykazování ztráty, dá se pomocí ní optimalizovat daňová povinnost. Pokud však je ztráta vykazována několik let po sobě, je to přinejmenším podezřelé pro správce daně, protože podnikání je definováno jako činnost vedoucí k zisku. Zaměstnanci pak mohou optimalizovat své daňové odvody uplatňováním slevy na poplatníka, kterou je možné uplatňovat ve dvou různých státech současně nebo zpětně požádat o navrácení přeplatku díky znovuzavedení slevy na dani pro starobní důchodce. Tuto optimalizaci považuji za jednu z největších přínosů bakalářské práce. Zdálo se mi nelogické zrušení možnosti uplatňovat si slevu pro důchodce, kteří chtějí dále pracovat, a hodnotím to jako krok vedle celého státního aparátu. V komparaci s touto novinkou jsem uvedla příklad optimalizace příjmů z nájmu, která již možná není z důvodu novelizace zákona, která nyní určuje pevnou sazbu daně. I nadále se však dá aplikovat výhodné rozdělení příjmů na spolupracující osoby.

V odstavcích věnovaných výpočtům daně z příjmů právnických osob je na prvním místě zmíněn švarc systém, který byl jako daňový únik pojmenován a zakázán před deseti lety, avšak až dodnes se vedou spory, kdy lze pracovní činnost považovat za

závislou a nebo samostatnou. Další daňovou chybou může být špatně zvolená odpisová třída při odepisování dlouhodobého majetku, neschopnost rozeznat technické zhodnocení od oprav, neoprávněné vykazování škody nebo bezúplatného nabytí do nákladů nutných pro udržení příjmů.

Vykazování nadměrné ztráty je uvedeno i u výpočtu daně z nemovitosti, kde se konkrétně jedná o daňový únik nelegální s nutností doměření daňové povinnosti. Zákon o dani z nabytí nemovitostí je účinný teprve od 1.1.2014, proto není dostatečně propracovaný a dle mého názoru státní kasa přichází o prostředky plynoucí z převodu obchodních podílů zahrnující i nemovité věci v rámci obchodních korporací, který by být zdaněny měly. Zdanění automobilů a vozidel určených pro samostatnou činnost není také dokonalé, protože se nevztahuje na vozidla používaná v zahraničí a nebo se dá optimalizovat volbou denní sazby, která je snadným nástrojem daňových úniků.

Dá se s jistotou říci, že daňové úniky se budou vyskytovat i nadále. Ikdyž je mezinárodní spolupráce na stále vyšší úrovni, pořád existují daňové ráje a žádný stát není schopen vypracovat zákony, které by zahrnuly všechny možné situace a zabránily by tak všem možným daňovým únikům. Vše musí být v rovnováze, díky zákonům by mělo být umožněno optimalizovat si svoji daňovou povinnost a volit si mezi více možnostmi zdanění, ale překročení jistých mezí a neadekvátní jednání by mělo být naopak po zásluze potrestáno.

6 Seznam použité literatury

AMBROŽ, J. *Daňová příznání a daňová optimalizace*. 2. vyd. Praha: Vladimír Vyskočil – KORŠACH, 2007. 219 s. ISBN 80-86296-148.

Bundesministerium für Finanzen. [online] [cit. 2014-10-01]. Dostupné z: <https://www.bmf.gv.at/>.

ČEKIA: *Počet firem s vlastníkem z daňového ráje poprvé v historii poklesl*. Bisnode. [online] Praha, 2013. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://archiv.bisnode.cz/cz/tiskove-zpravy/492-tz130416>.

Daňová soustava ČR. *Homoeconomicus*. [online] [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: http://galerie.homoeconomicus.cz/Podnik/Obrazky/Dane_a_clo/Prime_dane/Danov_a_soustava_cr01.png.

DVOŘÁKOVÁ. L.; KOBÍK. J.; MAREK. J.; ONDRUŠOVÁ. B.; PELECH. P.; SEDLÁKOVÁ. E.; TRNKOVÁ. L.; ŽENÍŠKOVÁ. M. *Daně I*. Praha: Svaz účetních – Hlavní výbor, 2000. 455 s. ISBN 80-86371-04-2.

DVOŘÁKOVÁ. L.; HOLMESOVÁ. A.; KOBÍK. J.; KOUT. P.; KOUTNÁ. A.; MAREK. J.; ONDRUŠOVÁ. B.; SEDLÁKOVÁ. E.; VESELÝ. Z. *Daně II*. Praha: Svaz účetních – Hlavní výbor, 2001. 455 s. ISBN 80-86371-10-7.

HNÁTEK, M.; ZÁMEK, D. *Daňové a nedaňové náklady 2012*. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. 216 s. ISBN 978-80-260-0618-3.

KOBÍK, J. *Daňové spory a jejich prevence*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2002. 272 s. ISBN 80-86395-17-0.

KOHOUTKOVÁ, A.; KOBÍK, J. *Daňový řád s komentářem*. Olomouc: ANAG, 2011. 960 s. ISBN 978-80-7263-616-7.

LÁCHOVÁ, L.; VANČUROVÁ, A. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-874-8005-2.

LÁCHOVÁ, L.; VANČUROVÁ, A. *Daňový systém ČR 2014*. 12. vyd. Praha: VOX, 2012. 391 s. ISBN 978-80-87480-23-6.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony: Úplná znění platná k 1.1.2013*. 22. vyd. Praha: Grada, 2013. 272 s. ISBN 978-80-247-4643-2.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony: Úplná znění platná k 1.1.2014*. 23. vyd. Praha: Grada, 2014. 272 s. ISBN 978-80-247-5171-9.

Portál Pohoda. [online] [cit. 2014-09-12]. Dostupné z:

<http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ostatni-dane/majetkove-dane/zakon-o-dani-z-prevodu-nemovitosti/>.

OECD. *OECD Economic Surveys: Czech Republic 2010*. [online] [cit. 2014-09-12]. Paris: OECD Publishing, 2010, 157 s. ISBN 978-92-64-08294-6. Dostupné z: books.google.cz/books?isbn=9264082972.

RYCHECKÝ, Pavel. *Předpis č. 162/2014 Sb. Zákony pro lidi* [online] [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-162>.

Sagit. [online] [cit. 2014-01-01]. Dostupné z:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=157&typ=r&levelid=da_109.htm.

Sagit. [online] [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=157&typ=r&levelid=da_108.htm.

STEJSKAL, J. *Daňová teorie a politika*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008. 71 s. ISBN 978-80-7395-097-2.

ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: CH Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-74000-005-8.

ŠRÁMEK, O. *Plnění státního rozpočtu se meziročně zlepšilo o 24 mld.* Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2013/plneni-rozpocetu-se-zlepsilo-o-24-mld-kc-13661>.

ŠTOHL, P. *Daně 2012 Výklad a praktické příklady*. 2. Vyd. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo s.r.o., 2012, 146 s. ISBN 978-80-87314-23-4.

BURÁK, E. Daňové úniky. *Daňový speciál*. 2013, s. 26-31

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

7 Seznam příloh

Příloha č. 1 : Klasifikace daní dle metodiky OECD

Příloha č. 2 : Tabulka zdanění v Rakousku

Příloha č. 1 : Klasifikace daní dle metodiky OECD

1 000 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů

1 100 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů od jednotlivců

1 110 Z příjmů a ze zisků

1 120 Z kapitálových výnosů

1 200 Daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů od společností

1 210 Z příjmů a ze zisků

1 220 Z kapitálových výnosů

1 300 Položky, které nelze jednoznačně zařadit pod 1 100 a 1 200

2 000 Příspěvky na sociální zabezpečení

2 100 Zaměstnanci

2 200 Zaměstnavatelé

2 300 Samostatně výdělečná osoba nebo nezaměstnaná osoba

2 400 Položky, které nelze jednoznačně zařadit pod 2 100, 2 200 a 2 300

3 000 Daně z mezd a pracovních sil

4 000 Daně majetkové

4 100 Pravidelné daně z nemovitého majetku

4 110 Domácnost

4 120 Ostatní

4 200 Pravidelné daně z čistého jmění

4 210 Jednotlivci

4 220 Společnosti

4 300 Daně z pozůstalosti, dědické a darovací

4 310 Daně z pozůstalosti a dědické

4 320 Daně darovací

4 400 Daně z finančních a kapitálových transakcí

4 500 Ostatní nepravidelné daně z majetku

4 510 Z čistého jmění

4 520 Ostatní nepravidelné

4 600 Ostatní pravidelné daně z majetku

5 000 Daně ze zboží a služeb

5 100 Daně z výroby, prodeje, převodu, pronájmu a dodávek zboží a poskytování služeb

- 5 110 Daně všeobecné
 - 5 111 Daň z přidané hodnoty
 - 5 112 Daně prodejní (obratové)
 - 5 113 Ostatní všeobecné daně ze zboží a služeb
 - 5 120 Daně ze specifických zboží a služeb
 - 5 121 Spotřební daň
 - 5 122 Zisky z fiskálních monopolů
 - 5 123 Cla a dovozní daně
 - 5 124 Vývozní daně
 - 5 125 Daně z investičního zboží
 - 5 126 Daně ze specifických služeb
 - 5 127 Ostatní daně z mezinárodního obchodu a transakcí
 - 5 128 Ostatní daně ze specifických zboží a služeb
 - 5 130 Daně nezařaditelné do skupin 5 110 a 5 120
 - 5 200 Daně z používání nebo povolení používání zboží nebo vykonávání činností
 - 5 210 Pravidelné daně
 - 5 211 Placené domácnostmi z motorových vozidel
 - 5 212 Placené ostatními subjekty z motorových vozidel
 - 5 213 Ostatní pravidelné daně
 - 5 220 Nepravidelné daně
 - 5 300 Daně nezařaditelné do skupin 5 100 a 5 200
 - 6 000 Ostatní daně
 - 6 100 Placené výhradně podniky
 - 6 200 Placené jinými subjekty než podniky, nebo neidentifikovatelné
- (OECD Economic Surveys)

Příloha č. 2 : Tabulka zdanění v Rakousku

příjmy v eurech	výpočet daně	mezní sazba daně
0 – 11 000	0	0 %
11 000 – 25 000	$\frac{(\text{příjem} - 11\,000) \times 5\,110}{14\,000}$	36,5 %
25 000	5 110	43,2 %
25 000 – 60 000	$\frac{5\,110 + (\text{příjem} - 25\,000) \times 15\,125}{35\,000}$	43,2 %
60 000	20 235	43,2 %
60 000 – ∞	$20\,235 + (\text{příjem} - 60\,000) \times 0,5$	50 %

Zdroj: www.bmf.gv.at

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 : Výpočet základu daně z dílčích daňových základů
- Tabulka č. 2 : Výpočet čisté mzdy z prvního zaměstnání
- Tabulka č. 3 : Výpočet čisté mzdy z druhého zaměstnání
- Tabulka č. 4 : Výpočet čisté mzdy z prvního zaměstnání v Rakousku
- Tabulka č. 5 : Výpočet čisté mzdy z druhého zaměstnání v ČR
- Tabulka č. 6 : Nerozdělování příjmů a výdajů na spolupracující osobu
- Tabulka č. 7 : Rozdělování příjmů a výdajů na spolupracující osobu
- Tabulka č. 8 : Sazby daně z příjmů fyzických osob od 1. ledna 2006 do 31. prosince 2007
- Tabulka č. 9 : Výpočet základu daně z dílčích daňových základů
- Tabulka č. 10 : Výpočet základu daně z dílčích daňových základů
- Tabulka č. 11 : Zdanění příjmů starobního důchodce
- Tabulka č. 12 : Výpočet čisté mzdy zaměstnance s daňové odvody
- Tabulka č. 13 : Výpočet čisté mzdy osoby samostatně výdělečně činné
- Tabulka č. 14 : Schéma výpočtu rovnoměrného odpisování
- Tabulka č. 15 : Schéma výpočtu zrychleného odpisování
- Tabulka č. 16 : Výpočet daně z nabytí nemovitých věcí
- Tabulka č. 17 : Výpočet silniční daně
- Tabulka č. 18 : Výpočet silniční daně za jiných podmínek
- Tabulka č. 19 : Výpočet silniční daně
- Tabulka č. 20 : Výpočet silniční daně druhého automobilu s denní sazbou 25 Kč